

**Verslag concept
Commissie Bestuur**

Datum commissievergadering	:	19 januari 2026
Commissievoorzitter	:	Dhr. P. Teeuwen
Commissie-adviseur	:	Mw. J. Faber
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / jesca.faber@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter	:	Dhr. P. Teeuwen
Commissie-adviseur	:	Mw. J. Faber
Leden van de commissie	:	BBB Dhr. V. Valk, dhr. M. Becker
		VVD Mw. M. Poot, dhr. G. de Vries, dhr. H. Stulemeijer
		GroenLinks Statenleden P. Korzelius, T. van Wijnen
		D66 Dhr. S. Mulder, dhr. W. van der Heijden
		PvdA Mw. F. Oulad Hadj, mw. Ten Ham, dhr. T. Wallaart
		JA21 Mw. K. Uiterwijk
		CDA Mw. R. Engels
		FvD Dhr. J. Dessing
		PvdD Mw. M. van Aesch, dhr. J. Hollebeek
		PVV Mw. N. Cornelisse
		SP Mw. R. Alberts-Oosterbaan, dhr. J. Kes
		CU Dhr. M. Klein, mw. Y. Buit
		50PLUS Mw. A. van der Helm-Chandansingh
		Volt Mw. J. Schneemann, dhr. B. Bonekamp
		Fractie De –
		Weerdt
Gedeputeerden	:	Mw. E. Rommel (VVD), dhr. J. Beemsterboer (BBB)
Afwezig:	:	Dhr. A. van Dijk (cvdK), dhr. D. Heijnen (CDA)
		<i>(Met bericht van verhindering)</i>
Notulist	:	Mw. A. Smakman (Notuleerservice Nederland)

Agenda

- 0.a Werkbezoek aan ROM InWest
- 5 0.b Technische briefing toekomstbeeld economie
 - 1 Opening en mededelingen
 - 2 Inspreekhalftuur
 - 3 Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
- 10 3.a Planningsoverzicht
 - 4 Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS en PS-leden

5	<u>A-agenda Bestuur (bestuur algemeen, control, integriteit, Europa)</u>
5.a.1	Participatie: Voordracht Startnotitie participatieverordening
5.a.2	Participatie: advies statenwerkgroep inwonersparticipatie over startnotitie
15	participatieverordening
6	<u>Rondvraag commissaris van de Koning A. van Dijk</u>
7	<u>B-agenda Financiën (Financiën, P&C, subsidies, grondzaken)</u>
7.a	Bestuur/Financiën: Evaluatie Verbonden Partijen 2025
8	<u>B-agenda Economie (Economie, havens, datacenters, detailhandel, etc.)</u>
20	8.a Datacenters: Afhandeling motie M17–2025 ethisch verantwoord datacenterbeleid
	8.b Datacenters: C naar B-verzoek PvdA grip op datacenters naar aanleiding bewonersbrief over komst datacenters
9	<u>Rondvraag gedeputeerde Rommel</u>
10	<u>Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer</u>
25	11 <u>Sluiting</u>

1 Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering van de commissie Bestuur van 19 januari 2026 om 13.47 uur en heet alle aanwezigen en belangstellenden van harte welkom.

Mededelingen

- Er is een quorum vastgesteld.
- Deze vergadering wordt live uitgezonden.
- De spreektijd is vastgesteld op drie uur.
- Er is een bericht van verhindering ontvangen van commissaris van de Koning de heer Van Dijk. De commissaris wordt vervangen door gedeputeerde Rommel. En een bericht van verhindering van de heer Heijnen (CDA).
- De voorzitter feliciteert mevrouw Engels (CDA) met de geboorte van hun zoon.
- Voorafgaand aan de vergadering zijn er twee rondvragen ingediend voor gedeputeerde Rommel (agendapunt 9) en voor gedeputeerde Beemsterboer (agendapunt 10). Agendapunt 6, de rondvraag voor commissaris van de Koning Van Dijk is vervallen.
- Er heeft zich voorafgaand aan de vergadering één inspreker aangemeld voor agendapunt 2, Inspreekhelfuur.

Mededelingen Provinciale Staten

De heer **van der Heijden** (D66) geeft aan dat het initiatiefvoorstel over de governance van de recreatieschappen van zijn hand en die van Statenlid Korzelijs ontbreken op de agenda, omdat hun initiatiefvoorstel inmiddels is ingehaald door de actualiteit. Gedeputeerde Staten hebben namelijk een inhoudelijke reactie gestuurd, waarin zij toezeggen om in juli 2026 een stuk aan te leveren over dit onderwerp. De heer **van der Heijden** vraagt Gedeputeerde Staten om deze toezegging formeel vast te leggen, zodat de Staten hierover na de zomer een gesprek kunnen voeren.

Gedeputeerde **Rommel** bevestigt de toezegging. Zij onderstreept het belang van het onderwerp, omdat de provincie hier al enkele jaren mee bezig is. Gedeputeerde Rommel spreekt de wens uit om hierover het gesprek aan te gaan en verdere toelichting te geven.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) kondigt aan dat het initiatiefvoorstel over Nederlandse Gebarentaal op 16 maart 2026 in de commissie wordt behandeld. Dit voorstel is ingediend samen met GroenLinks en de PvdA. Om de commissieleden beter vertrouwd te maken met Nederlandse Gebarentaal, stelt mevrouw Schneemann voor om vooraf een korte les te organiseren. Zij vraagt of hier belangstelling voor is en verzoekt de griffie om ondersteuning bij de organisatie als de commissie positief reageert.

De **voorzitter** legt de vraag voor aan de commissie. Een lichte meerderheid toont interesse. De griffie wordt daarom gevraagd om te helpen bij de organisatie van de les.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt aan mevrouw Schneemann om bij de organisatie duidelijk te maken dat het om een lichte meerderheid gaat. Zo blijven de verwachtingen realistisch en is duidelijk dat niet iedereen aanwezig zal zijn.

Mededelingen Gedeputeerde Staten

75 Gedeputeerde **Rommel** meldt dat de heer Klein (ChristenUnie) bij de behandeling van de Legesverordening vorig jaar heeft gevraagd om aan het einde van het jaar terug te koppelen of er bezwaarschriften zijn ingediend tegen de leges en of die financiële gevolgen hebben gehad. Gedeputeerde Rommel laat weten dat er geen bezwaarschriften zijn binnengekomen en dat er dus ook geen financiële gevolgen zijn.

80 2 Inspreekhalftuur

De heer **Volkers** spreekt in over de voorgenomen fusie tussen de gemeenten Wijdmeren en Hilversum. Hij wijst erop dat dit fusietraject al langere tijd loopt, terwijl de bevolking zich herhaaldelijk en duidelijk heeft uitgesproken tegen de plannen. Volgens de heer Volkers zijn er
85 veel handtekeningen verzameld om dit standpunt te onderstrepen, maar is het proces toch doorgezet.

Hij uit onbegrip over hoe besluiten in dit soort trajecten worden genomen, vooral wanneer de mening van de inwoners kennelijk wordt genegeerd. De heer Volkers stelt dat uit de uitslag van
90 de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 blijkt dat de meerderheid van de inwoners tegen de fusie is. Toch gingen partijen kort na de verkiezingen akkoord met de fusie, wat hij opmerkelijk vindt.

De heer Volkers vraagt zich af waarom eerdere afspraken uit 2012, waarin de fusie als einddoel werd genoemd, nog steeds leidend zijn. Hij verwijst naar uitspraken van voormalig minister
95 Ollongren, die stelde dat provincies niet meer over gemeentelijke herindelingen zouden beslissen. Toch lijkt de provincie nog steeds een bepalende rol te spelen.

Tot slot stelt de heer Volkers dat grotere gemeenten leiden tot meer bureaucratie en afstand tussen burgers en bestuur. Hij hoopt op meer duidelijkheid over het fusieproces en vraagt
100 Provinciale Staten om uitleg over de besluitvorming. De heer Volkers meldt dat hij de partij Dorp voor Dorp heeft opgericht om kiezers een alternatief te bieden.

De **voorzitter** voegt dat wanneer commissieleden contact willen opnemen met de heer Volkers, zijn gegevens bekend zijn bij de griffie.
105

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

De heer **Mülder** (D66) geeft aan dat hij het lastig vindt om als Statenlid te reageren op de vragen van de heer Volkers, omdat de rol van de provincie in gemeentelijke herindelingen sterk is afgenomen. Volgens de heer Mülder ligt de besluitvorming voornamelijk bij de gemeenteraden.
110 Wel stelt hij twee inhoudelijke vragen. Ten eerste wil hij weten welke alternatieve oplossing de heer Volkers voor ogen heeft als Wijdmeren er volgens hem slecht voorstaat. Ten tweede vraagt hij naar de herkomst van de opmerking over een mogelijke fusie tot één grote gemeente in de regio Gooi en Vecht, omdat dit hem nieuw in de oren klinkt. D66 is overigens voorstander van dit scenario.

115 De heer **Volkers** gaat eerst in op de vermeende fusie tot één Gooistad. Volgens hem is dit idee afkomstig uit een beleidsdocument uit 2012 onder leiding van de heer Winsemius. Daarin werd gekozen voor een stapsgewijze aanpak: eerst kleinere fusies die acceptabel lijken, waarna alsnog een grotere fusie tot één stad wordt doorgevoerd. De heer Volkers stelt dat het bijbehorende tijdspad nog steeds wordt gevolgd, ondanks de publieke bezwaren. Hij noemt de verkiezingen van

120 2022 en de daaropvolgende koerswijziging richting fusie als bewijs dat het oorspronkelijke plan in stand is gebleven.

Vervolgens bestrijdt de heer Volkers de stelling dat Wijdemereren er financieel slecht voorstaat. Volgens hem zijn de cijfers juist gunstig en staat de gemeente er beter voor dan Hilversum. Hij noemt het verschil in onroerendezaakbelasting (OZB) als voorbeeld, maar benadrukt dat dit komt
125 doordat woningen in Wijdemereren gemiddeld meer waard zijn. Daarnaast waarschuwt hij dat een belastinghervorming na de fusie bedrijven zwaarder zal belasten. Dit ziet hij als een risico voor de levendigheid van dorpskernen. Volgens de heer Volkers is Wijdemereren een sociaal, financieel en intellectueel sterke gemeente. Hij vindt het onterecht om te stellen dat deze gemeente niet zelfstandig kan voortbestaan.

130

Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) merkt op dat de gemeenteraden van zowel Wijdemereren als Hilversum in ruime meerderheid hebben ingestemd met de fusie. Volgens Statenlid Korzelius heeft de provincie slechts een beperkte rol in dit proces. Hij wijst erop dat het wetsvoorstel inmiddels bij de Tweede Kamer ligt. Daarom begrijpt hij niet goed wat het doel is van de
135 insprekbijdrage in deze commissie.

De heer **Volkers** noemt het fusieproces een vorm van “chasing the bullet”: beslissingen worden al genomen voordat burgers of andere partijen kunnen ingrijpen. Volgens hem is er geen draagvlak voor de fusie en probeert zijn partij nu via een lobby richting de Tweede Kamer het proces alsnog te stoppen. De heer Volkers stelt dat de gemeenteraden hun verkiezingsbeloftes niet zijn nagekomen.
140 Hij vindt dat het besluit om te fuseren, genomen vlak na de verkiezingen, niet legitiem is. Het geluid dat de heer Volkers vanuit de Tweede Kamer hoort, is dat zij op de hoogte zijn en de democratie zullen herstellen door het wetsvoorstel niet aan te nemen. Tot slot benadrukt de heer Volkers dat hij in Provinciale Staten zijn geluid wil laten horen om te laten zien dat er wél tegenstand is, en om draagvlak te zoeken voor een alternatief.

145

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Volkers voor zijn inspraak.

150 3 Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

Naar aanleiding van het verslag

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) geeft aan dat zij naar aanleiding van bladzijde 22 nog een schriftelijk antwoord van gedeputeerde Rommel verwacht. Dit antwoord betreft de
155 spanning tussen het verminderen van externe inhuur en het tekort aan interne capaciteit, in relatie tot de uitvoering van motie M109 2025 over het versnellen van vergunningverlening voor woningbouw. Tijdens de vorige commissievergadering kon deze vraag niet direct beantwoord worden.

160 De **voorzitter** meldt dat volgens de griffier het antwoord inmiddels is gegeven en als bijlage is toegevoegd aan de stukken van de vorige vergadering.

De **voorzitter** constateert dat de agenda van 19 januari 2026, en het verslag en de lijsten moties en toezeggingen van de commissievergadering van 24 november 2025 ongewijzigd zijn vastgesteld.

165

3.a Planningsoverzicht

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen opmerkingen heeft over het planningsoverzicht. Deze is ongewijzigd vastgesteld.

170

4 Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS en PS-leden

De agendacommissie heeft dit punt aan alle commissie agenda's toegevoegd. Naast terugkoppeling door externe vertegenwoordigers vanuit PS (voor deze commissie betreft het MRA RRK en IPO) geeft het punt ruimte aan GS leden om een korte terugkoppeling te geven over de activiteiten in bijvoorbeeld Europa, verbonden partijen en samenwerkingsverbanden.

175

Mevrouw **Schneemann** (Vlt) meldt dat de Programmaraad van de Randstedelijke Rekenkamer aanstaande woensdag een rapport presenteert over Omgevingsdienst IJmond. De presentatie vindt plaats op het provinciehuis om 19.30 uur. Hoewel het rapport alleen aan de commissie Leefomgeving is gestuurd, verwacht zij dat er breder belangstelling is voor dit rapport.

180

De **voorzitter** bevestigt dat het om een informatiesessie gaat die voor alle Statenleden toegankelijk is. De bijeenkomst vindt plaats in de Statenzaal en begint om 19.30 uur.

185

Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) doet een verzoek over de informatievoorziening rondom besluitvorming binnen het IPO. Zij vraagt om belangrijke besluiten die in het IPO worden besproken, met name in de bestuurlijke overleggen en BAC's (Bestuurlijke Adviescommissies), vooraf te publiceren. Zo kunnen Provinciale Staten de mogelijkheid krijgen om onderwerpen tijdig te agenderen en hun standpunt in te brengen. Volgens mevrouw Van Aesch worden nu veel besluiten pas achteraf gecommuniceerd, wat inspraak onmogelijk maakt. Ze noemt als voorbeeld besluiten over de stikstofondergrens en faunaschade.

190

De heer **Valk** (BBB) uit twijfels over de uitvoerbaarheid van het verzoek. Volgens hem is het lastig om BAC-besluiten vooraf te publiceren, omdat de besluitvorming pas plaatsvindt tijdens de vergaderingen. Hij stelt voor dat gedeputeerde Beemsterboer, als lid van het IPO-bestuur, hier mogelijk later op terug kan komen.

195

De **voorzitter** laat weten dat verslagen pas na goedkeuring worden gepubliceerd en dat Provinciale Staten dat proces niet kunnen versnellen.

200

Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) verduidelijkt dat haar verzoek juist betrekking heeft op het vooraf delen van agenda's en vergaderstukken, zodat Statenleden op tijd weten wat er besproken wordt. Zij benadrukt dat sommige besluiten worden genomen namens Gedeputeerde Staten, zonder dat Provinciale Staten vooraf zijn geïnformeerd.

205

De heer **Valk** (BBB) reageert dat de agenda's van de BAC's volgens hem vooraf op de website van het IPO te vinden zijn.

210

De **voorzitter** constateert dat mevrouw Van Aesch en de heer Valk hierover buiten de vergadering verder contact zullen hebben. De griffie bekijkt intussen op welke manier Provinciale Staten beter geïnformeerd kunnen worden.

5 A-agenda Bestuur (bestuur algemeen, control, integriteit, Europa)

215 **5.a.1 Participatie: Voordracht Startnotitie participatieverordening**

5.a.2 Participatie: advies statenwerkgroep inwonersparticipatie over startnotitie participatieverordening

Toelichting:

220 *De Wet versterking participatie op decentraal niveau is in werking getreden op 1 januari 2025 (hierna: de Wet). Provinciale Staten heeft tot 1 januari 2027 de tijd om de provinciale inspraakverordening te verbreden naar een participatieverordening en heldere kaders en spelregels vast te stellen voor participatie. In de startnotitie Participatieverordening worden een aantal keuzes voorgelegd. De statenwerkgroep Inwonersparticipatie heeft over deze startnotitie een advies uitgebracht.*

225

Behandelvoorstel:

PS adviseren over de voordracht Startnotitie Participatieverordening.

Eerste termijn commissie

230 De heer **Van der Heijden** (D66) spreekt zijn waardering uit voor het onderwerp participatie en noemt het passend dat de Statenwerkgroep hierover advies heeft uitgebracht. Hij geeft aan dat zijn fractie de voorkeur geeft aan de zogeheten Noord-Hollandse variant (variant 3), zoals opgenomen in de startnotitie en aanbevolen door de Statenwerkgroep Inwonersparticipatie.

235 Wel uit de heer Van der Heijden kritiek op de formulering van het besluit in de voordracht. Volgens hem is onduidelijk welke variant Provinciale Staten precies vaststellen. Daarom kondigt hij aan dat D66 een amendement zal indienen om het besluit eenduidiger te maken. Het doel daarvan is om helderheid te bieden over de te volgen aanpak in het verdere participatietraject.

240 Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) benadrukt dat participatie voor de Partij voor de Dieren draait om zeggenschap, vertrouwen en inclusie. Volgens haar moet participatie ook ruimte bieden voor belangen van dieren, natuur en toekomstige generaties die zelf geen stem hebben. De fractie kiest, net als D66, voor de Noord-Hollandse variant (variant 3), maar ziet daarbij wel enkele belangrijke aandachtspunten.

245

Ten eerste vraagt zij om structurele en zichtbare betrokkenheid van natuur- en dierenorganisaties in participatieprocessen. Hun inbreng moet volgens haar meetellen in besluitvorming en actief worden gemonitord en teruggekoppeld.

250 Ten tweede plaatst zij kanttekeningen bij het informele karakter van overheidsparticipatie in de voorgestelde variant. Volgens haar leidt dit tot afhankelijkheid van keuzes van de provincie en daarmee tot risico op willekeur. Ze noemt als voorbeeld het regio-advies van VAWOZ (Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee) en de uitbreiding van het 380 kV-net, waarbij inwoners volgens haar onvoldoende betrokken zijn. Ze vraagt Gedeputeerde Staten hoe de provincie
255 afspraken maakt met het Rijk over participatie en hoe het naleven van die afspraken wordt gemonitord.

260 Ten derde wijst zij op het gebrek aan aandacht voor inclusiviteit in de notitie. Ze wil weten hoe de provincie ervoor zorgt dat mensen die minder digitaal vaardig of minder mondig zijn toch volwaardig kunnen deelnemen aan participatieprocessen.

De heer **Kes** (SP) benadrukt dat echte participatie niet alleen draait om wat er op papier staat, maar vooral om de bereidheid om werkelijk te luisteren naar inwoners. Hij stelt dat formele afspraken slechts een klein deel van het proces vormen; de essentie ligt in de houding van bestuurders ten opzichte van de inbreng van bewoners.

De heer Kes roept Gedeputeerde Staten op om oprecht en positief te luisteren naar signalen uit de samenleving, ook als die niet altijd worden overgenomen. Volgens hem mag participatie nooit een formaliteit zijn. Wel erkent hij dat er soms bredere belangen meespelen in de afweging. Zijn fractie ondersteunt de keuze voor variant drie uit de startnotitie, maar onderstreept dat houding en intentie minstens zo belangrijk zijn als de vorm.

Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) sluit aan bij eerdere opmerkingen over digitale toegankelijkheid. Zij vraagt Gedeputeerde Staten hoe de provincie de digitale kloof wil overbruggen, nu de startnotitie inzet op digitale participatievormen en online platforms.

Daarnaast plaatst zij vragen bij de informele aanpak van de Noord–Hollandse variant. Zij wil weten wat de gevolgen zijn als er geen formele bezwaarprocedure is en welke mogelijkheden deelnemers dan nog hebben om invloed uit te oefenen. Ook vraagt zij hoe de evaluatierol van deelnemers wordt vormgegeven. De wet geeft inwoners namelijk het recht om hun ervaringen te delen, maar mevrouw Van der Helm–Chandansingh wil weten hoe de provincie ervoor zorgt dat die input daadwerkelijk wordt meegenomen en leidt tot aanpassingen in het beleid.

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) uit stevige kritiek op hoe burgerparticipatie in de praktijk wordt vormgegeven. Volgens haar krijgen inwoners zelden echte zeggenschap. Ze worden vaak beperkt tot inspraak zonder daadwerkelijke invloed, waarbij participatie vooral dient om bestaand beleid te legitimeren. Meedenken over al genomen besluiten noemt zij géén participatie.

De PVV pleit voor duidelijke kaders: vooraf moet helder zijn waarover inwoners mogen meepraten, hoeveel invloed ze hebben en hoe de resultaten worden teruggekoppeld. Zonder die duidelijkheid ontstaan volgens haar valse verwachtingen en wantrouwen richting de overheid.

Mevrouw Cornelisse benadrukt dat participatie geen vervanging mag zijn van democratische invloed, maar die juist moet versterken. Zij ziet dat participatie nu te vaak wordt ingezet als vrijblijvend beleidsinstrument zonder echte tegenmacht. De PVV pleit daarom voor meer directe democratie, waarbij inwoners ook invloed krijgen op de inhoud van beleid, niet alleen op de uitvoering ervan.

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt concreet hoe de PVV directe democratie in de genoemde situatie voor zich ziet.

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) noemt het referendum als een belangrijk instrument dat volgens de PVV naast participatie nodig is. Omdat het referendum op landelijk niveau is afgeschaft, vindt zij dat participatie alleen onvoldoende is om inwoners echte zeggenschap te geven.

Mevrouw Cornelisse geeft vervolgens aan dat de PVV–fractie variant drie, de zogenaamde Noord–Hollandse variant, in de huidige vorm niet steunt. Zij vindt dat deze variant inzet op proces en

maatwerk, maar geen echte garantie biedt voor invloed van inwoners. Voor de PVV is de variant pas
310 bespreekbaar als vooraf duidelijk is waarover inwoners mogen participeren, hoeveel invloed zij
daarbij hebben en hoe de provincie die inbreng terugkoppelt. Zonder zulke duidelijke afspraken
blijft participatie volgens haar vrijblijvend.

Mevrouw Cornelisse kondigt aan dat de PVV een motie zal indienen. Deze motie vraagt
315 Gedeputeerde Staten om deze democratische randvoorwaarden expliciet vast te leggen in de
uiteindelijke participatieverordening.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) geeft aan dat JA21 variant drie, de Noord-Hollandse aanpak, steunt.
Deze variant biedt volgens haar de meeste ruimte zonder dat er direct juridische belemmeringen
ontstaan. Wel uit zij zorgen over de uitvoerbaarheid: de variant vraagt veel inzet van de
320 ambtelijke organisatie. Zij vraagt Gedeputeerde Staten of er voldoende capaciteit beschikbaar is
om deze aanpak actief uit te voeren.

Verder benadrukt zij dat de startnotitie sterk focust op overheidsparticipatie, terwijl
inwonerparticipatie volgens JA21 minstens zo belangrijk is. Mevrouw Uiterwijk pleit voor
325 duidelijke kaders en een praktische participatietoolbox, met diverse vormen van participatie. Ze
vindt dat de provincie de taak heeft om abstract beleid eerder en concreter te communiceren
naar inwoners. Nu merken inwoners pas dat beleid invloed heeft als plannen al vergevorderd zijn.
Ze noemt het voorbeeld van Pharos, waarbij inwoners zich overvallen voelden doordat beleid pas
laat tastbaar werd.

330 De heer **Dessing** (FvD) sluit aan bij het betoog van JA21 en vraagt waarom participatie in de
praktijk zo laat op gang komt, terwijl de Omgevingswet juist voorschrijft dat participatie vanaf
het begin verplicht is.

335 Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) erkent dat de Omgevingswet vroegtijdige participatie voorschrijft. Toch
merkt zij dat plannen in het begin vaak te abstract zijn voor inwoners. Daardoor herkennen zij de
mogelijke impact nog niet en haken zij niet aan. Juist de abstracte rol van de provincie maakt dit
een terugkerend probleem. Zij pleit ervoor om inwoners eerder en concreter te informeren over
mogelijke gevolgen, zodat zij zich betrokken voelen en eerder gaan meedenken. Dat bevordert
340 volgens haar de participatiegraad in een vroeg stadium.

Mevrouw Uiterwijk rondt haar bijdrage af met een vraag aan Gedeputeerde Staten. Ze wijst erop dat
de startnotitie nog verder uitgewerkt zal worden, onder andere samen met de Statenwerkgroep
Participatie. Volgens haar blijft in de huidige notitie nog onduidelijk hoe het participatieproces
345 concreet wordt ingevuld. Zij vraagt daarom hoe Gedeputeerde Staten het concreet maken van
participatie – bijvoorbeeld via duidelijke werkvormen, timing en communicatie naar inwoners – gaan
vormgeven in de verdere uitwerking. Mevrouw Uiterwijk vindt dat dit aspect op dit moment nog te
weinig aandacht krijgt.

350 De heer **Becker** (BBB) wijst erop dat sinds 1 januari 2025 de Wet versterking participatie op
decentraal niveau van kracht is. Provinciale Staten hebben tot begin 2027 de tijd om de huidige
inspraakverordening om te zetten naar een participatieverordening met heldere kaders en
spelregels. De startnotitie is volgens hem een eerste stap in dat traject.

355 De BBB-fractie heeft de drie voorgestelde varianten bestudeerd en komt tot de volgende conclusie:

- **Variant 1** krijgt geen steun. Deze legt sterk de nadruk op het uitdaagrecht. Volgens Becker hebben andere provincies daar negatieve ervaringen mee opgedaan. Het instrument werkt in de praktijk niet goed en is te dominant aanwezig in deze variant.
- 360 • **Variant 2** wordt ook niet gesteund. Becker stelt dat de formele benadering in deze variant het participatieproces onnodig beperkt. Het formaliseren van overheidsparticipatie kan belemmerend werken voor initiatiefnemers.
- De voorkeur van BBB gaat impliciet uit naar **variant 3**, waarin het uitdaagrecht een plek heeft, maar minder centraal staat. Deze variant voldoet aan de wettelijke eisen, de
- 365 provincie stimuleert hiermee maatschappelijke initiatieven en er worden geen onnodige beperkingen opgelegd. Tegelijk blijft het mogelijk om afspraken formeel vast te leggen wanneer dat nodig is. Deze balans spreekt BBB aan.

De heer **Dessing** (FvD) reageert met een verduidelijkende vraag. Hij verwijst naar de opmerkingen van de heer Becker over het uitdaagrecht in variant 1 en vraagt of BBB het met FvD eens is dat het uitdaagrecht inmiddels wettelijk verplicht is. Volgens de heer Dessing moet het instrument daarom hoe dan ook worden opgenomen in de participatieverordening, ongeacht welke variant wordt gekozen.

375 De heer **Becker** (BBB) bevestigt dat het uitdaagrecht inderdaad wettelijk verplicht is en dat dit instrument dus sowieso terugkomt in de verordening. Hij wijst erop dat het uitdaagrecht niet alleen in variant 1 voorkomt, maar ook in variant 3. Het bezwaar van BBB richt zich op de manier waarop het uitdaagrecht in variant 1 wordt gepositioneerd: te nadrukkelijk, te dominant en dus niet werkbaar als startpunt. Dat maakt variant 1 voor BBB ongeschikt, ondanks de wettelijke

380 verplichting.

De heer **Dessing** (FvD) vraagt ter bevestiging of BBB erkent dat het uitdaagrecht minimaal als optie beschikbaar moet zijn voor inwoners, bijvoorbeeld als onderdeel van een toolbox. Hij wil duidelijkheid dat BBB de wettelijke plicht niet betwist, maar alleen bezwaar maakt tegen de

385 manier waarop het instrument in variant 1 wordt uitgewerkt.

De heer **Becker** (BBB) bevestigt dat. Volgens hem is het uitdaagrecht ook in andere varianten opgenomen en daarmee beschikbaar voor inwoners. BBB ondersteunt dus de aanwezigheid van het uitdaagrecht als instrument, zoals de wet vereist. Zijn bezwaar geldt enkel de te grote nadruk op dit recht in variant 1, mede op basis van ervaringen in andere provincies. Daarom verkiest BBB een variant waarin het instrument onderdeel is van een breder palet, zoals in variant 3.

390

De heer **Van der Heijden** (D66) geeft aan dat hij tijdens het eerdere debat werd getriggerd door de discussie over het uitdaagrecht. Hij heeft de tekst van variant 1 erop nageslagen en stelt vast dat variant 1 simpelweg het wettelijke kader volgt. Volgens hem voert deze variant alleen de wet uit, zonder extra nadruk op het uitdaagrecht. Hij merkt op dat het uitdaagrecht in variant 1 niet groter of zwaarder is dan in variant 3. Daarom is hij benieuwd waarom BBB zich juist zo duidelijk tegen variant 1 uitspreekt.

395

400 De heer **Becker** (BBB) houdt vast aan zijn eerdere standpunt.

De heer Becker benoemt vervolgens een aantal vragen en zorgen vanuit zijn fractie:

1. Expertisepanels: de heer Becker vraagt opheldering over de rol en toekomst van zogeheten expertisepanels, of vergelijkbare gremia. Komen er meer van dit soort panels? Hoe worden zij betrokken bij participatie? En belangrijk: hoe worden deze panels samengesteld, en waarom hebben Provinciale Staten geen invloed op die benoemingen? Volgens de heer Becker kunnen deze panels namelijk grote invloed hebben op de inhoud en richting van participatieprocessen.
2. Voorbeeld Tata Steel en seminar ORAM: de heer Becker verwijst naar een recente bijeenkomst over leefomgeving en Tata Steel, georganiseerd door de provincie, waarbij Provinciale Staten niet zijn geïnformeerd of uitgenodigd. Er zijn zorgen ontstaan over een mogelijk eenzijdige samenstelling van de deelnemers. Hij noemt dit als voorbeeld van een participatiemoment waarbij transparantie en betrokkenheid van PS ontbraken.

De heer Becker stelt dat het goed zou zijn om duidelijke kaders te stellen voor dit soort participatievormen. Zijn fractie overweegt daarom een amendement in te dienen om hierover bepalingen op te nemen in de verdere uitwerking van de participatieverordening.

De heer **De Vries** (VVD) begint zijn betoog met een verwijzing naar de inwerkingtreding van de Wet versterking participatie op decentraal niveau per 1 januari 2025. Deze wet verplicht provincies om hun inspraakverordening te verbreden naar een participatieverordening. In dat kader is een statenwerkgroep Participatie opgericht, waarin ook de VVD participeert.

Volgens de heer De Vries was het idee dat deze werkgroep met concrete voorstellen zou komen om inwoners en organisaties breder en diverser te betrekken bij provinciaal beleid. In de praktijk is de werkgroep daar onderling echter niet goed uitgekomen. Daarom heeft de werkgroep in 2025 aan Gedeputeerde Staten gevraagd om een voorstel op te stellen, waarop de werkgroep dan advies kon geven.

Het voorstel van GS, met daarin drie varianten voor de participatieverordening, is eind 2025 voorgelegd. Variant drie biedt volgens de VVD de meeste mogelijkheden voor een brede en uitvoerbare participatie. De heer De Vries benadrukt dat de werkgroep bewust de politieke discussie daarover aan Provinciale Staten heeft gelaten.

De VVD steunt variant drie, maar plaatst ook een duidelijke kanttekening: papieren afspraken zijn niet voldoende, het gaat om de daadwerkelijke uitvoering. Daarom vraagt de fractie aan het college van GS hoe het de komende periode concreet invulling gaat geven aan participatie:

- Bij welke onderwerpen wordt participatie toegepast?
- Op welke manier worden inwoners en organisaties betrokken?
- Hoe worden Provinciale Staten geïnformeerd over de uitgevoerde participatie en de resultaten daarvan?

Volgens de heer De Vries is het belangrijk dat niet alleen provinciale plannen participatie uitlokken, maar dat ook inwoners en organisaties zelf het initiatief kunnen nemen. Hij roept GS op om bij toekomstige voorstellen aan PS steeds aan te geven óf en hoe participatie heeft plaatsgevonden, en wat daarvan de uitkomst is.

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt zich af waarom de heer De Vries nu al wil weten bij welke onderwerpen GS participatie gaan toepassen. Volgens hem bevindt het proces zich nog in de startfase en is het te vroeg om zulke uitwerkingen te vragen. Hij vraagt of de heer De Vries daarmee niet vooruitloopt op de beleidscyclus.

De heer **De Vries** (VVD) geeft aan dat hij met zijn opmerkingen niet vooruitloopt op de inhoud van het beleid. Hij verwijst naar het vervolg van zijn eigen betoog, waarin hij juist pleit voor een gestructureerde en transparante werkwijze. De kern van zijn vraag is dat Provinciale Staten inzicht moeten krijgen in hoe participatie in de praktijk wordt toegepast. Bij ieder voorstel dat GS naar PS sturen, moet duidelijk zijn:

- Of er participatie is toegepast,
- Hoe dat is gebeurd,
- En wat de uitkomsten zijn.

Volgens de heer De Vries stelt dit PS in staat om hun controlerende taak goed uit te voeren.

Mevrouw **Engels** (CDA) benadrukt dat het CDA veel waarde hecht aan inwonersparticipatie. Volgens haar zijn er verschillende vormen van participatie, die afhankelijk van het onderwerp, het moment in de besluitvorming en de schaal waarop beleid speelt, passend kunnen zijn. Het CDA pleit er daarom voor om in de participatieverordening geen vaste vormen van participatie vooraf vast te leggen, maar juist ruimte te houden voor maatwerk.

De fractie streeft naar een bestuurscultuur waarin het vanzelfsprekend is om inwoners bij elk beleidsonderwerp te betrekken. Engels wijst erop dat de wettelijke basis voor participatie is gewijzigd, en dat het logisch is om de bestaande kaders daarom te bundelen in een nieuwe verordening. In lijn met de meerderheid van de commissie en het advies van de Statenwerkgroep kiest het CDA voor variant drie, de Noord-Hollandse variant.

Tot slot vraagt mevrouw Engels nadrukkelijk aandacht voor de positie van jongeren binnen participatie. Zij noemt voorbeelden van andere provincies en gemeenten die jongeren actief betrekken, bijvoorbeeld via een jongerenraad. Het CDA vindt het belangrijk dat jongeren structureel worden betrokken bij beleid dat hen raakt, zoals woningbouw of openbaar vervoer. De fractie vraagt aan Gedeputeerde Staten of jongeren expliciet een plek krijgen in de verdere uitwerking van participatie. Als dat niet het geval is, overweegt het CDA hierover een motie in te dienen.

Mevrouw **Buit** (ChristenUnie) spreekt haar waardering uit voor de startnotitie en onderstreept dat de ChristenUnie belang hecht aan goede en zorgvuldige participatie. Zij ziet dat de provincie hier de afgelopen periode al actief mee bezig is geweest, wat haar fractie positief waardeert.

Mevrouw Buit plaatst kanttekeningen bij de discussie die gaande is in de commissie. Volgens haar dreigt het debat te verzanden in het vastleggen van te specifieke randvoorwaarden voor bepaalde vormen van participatie, zoals een burgerberaad of een referendum. Volgens de ChristenUnie is dat niet de bedoeling van deze verordening. De verordening moet juist op hoofdlijnen kaders bieden, waarna per beleidsdossier of traject bekeken kan worden welke vorm van participatie passend is en welke randvoorwaarden daarbij horen. De randvoorwaarden verschillen namelijk per participatievorm. Zij roept op om geen moties in te dienen die op

495 voorhand allerlei gedetailleerde eisen vastleggen, omdat dat volgens haar de flexibiliteit en de effectiviteit van de verordening kan beperken.

De ChristenUnie steunt variant drie, de Noord-Hollandse aanpak, die ruimte biedt voor maatwerk en openheid. Ook ondersteunt zij de voorgestelde evaluatie na twee jaar, zodat de werking van
500 de verordening in de praktijk kan worden beoordeeld en zo nodig bijgesteld.

Tot slot kijkt mevrouw Buit terug op de rol van de Statenwerkgroep Inwonersparticipatie. Zij erkent dat het soms zoeken was naar de precieze taak van de werkgroep, maar vindt het positief dat de werkgroep op deze manier een adviserende rol heeft kunnen vervullen bij de startnotitie.

505 Mevrouw **Schneemann** (Volt) beschouwt participatie als een belangrijk thema en stelt dat goede participatie en inspraak leiden tot betere besluiten met breder draagvlak, wat bovendien bijdraagt aan depolarisatie. Daarnaast levert participatie volgens haar ook nieuwe ideeën en perspectieven op, doordat inwoners hun kennis en ervaring inbrengen.

510 Zij benadrukt dat er steeds meer innovatieve vormen van participatie ontstaan, zoals co-creatie, waarbij inwoners vanaf het begin betrokken zijn bij het vormgeven van beleid. Volt vindt dat de nieuwe participatieverordening voldoende ruimte moet bieden aan dit soort nieuwe vormen, zodat nuance en vernieuwende ideeën kunnen worden meegenomen in besluitvorming.

515 De fractie van Volt is tevreden over de inhoud van de startnotitie en steunt variant drie, de Noord-Hollandse variant. Deze aanpak biedt volgens Volt ruimte voor maatwerk en heeft tegelijkertijd een goede juridische basis, zonder dat het proces te strak wordt gereguleerd.

520 Tot slot spreekt mevrouw Schneemann haar waardering uit voor het aangekondigde amendement van D66, dat de richting van de besluitvorming moet verduidelijken.

Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) vraagt wat Volt precies bedoelt met “innovatieve methoden van participatie”.

525 Mevrouw **Schneemann** (Volt) verduidelijkt dat Volt doelt op methoden zoals co-creatie en het burgerberaad. Ze noemt het burgerberaad een vorm die in Noord-Holland nog relatief nieuw is, maar volgens haar wel potentie heeft. Volt vindt het belangrijk dat de verordening de ruimte laat om dit soort participatievormen toe te passen, zodat per onderwerp maatwerk geleverd kan
530 worden.

Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) waardeert de opgestelde startnotitie, maar kijkt vooral naar de praktische werking van participatie. Mevrouw Oulad Hadj stelt dat participatie in de praktijk nu vaak beperkt blijft tot inspraak, waarbij inwoners naar de provincie toekomen. Volgens haar
535 betreft dit meestal een kleine, goed georganiseerde groep mensen met tijd, netwerk, taalvaardigheid en vertrouwen in de overheid.

Veel inwoners die wel geraakt worden door provinciaal beleid, worden niet bereikt. Niet uit onwil, maar omdat het systeem van participatie passief is ingericht: wie komt, doet mee – wie niet komt,
540 valt weg. Voor de PvdA is dit een fundamenteel probleem.

De fractie kiest voor variant drie als werkbaar bestuurlijk vertrekpunt, maar waarschuwt dat daarmee het werk niet klaar is. Mevrouw Oulad Hadj benadrukt dat het feit dat de Statenwerkgroep geen gezamenlijk voorstel kon uitbrengen, niet betekent dat Provinciale Staten
545 zich nu afzijdig moeten houden. Participatie is volgens haar een democratisch proces, geen louter ambtelijke of juridische aangelegenheid.

Ze waarschuwt dat participatie onvoldoende bijdraagt aan democratische vernieuwing als slechts dezelfde 5% van de inwoners – vaak uit de Randstad – inspreekt. Echte democratie betekent ook
550 luisteren naar mensen die niet vanzelf komen: jongeren, huurders, ouders, mantelzorgers, ouderen, mensen met meerdere banen of minder ervaring met overheden. De PvdA vindt dat de provincie deze groepen actief moet benaderen.

Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) zegt dat participatie meedoen betekent, en dat
555 inwoners daarvoor zelf verantwoordelijkheid dragen. Ze vraagt of de PvdA het ermee eens is dat de verordening vooral moet zorgen voor een laagdrempelige toegang, maar dat het vervolgens aan inwoners is om daar gebruik van te maken. Daarnaast benadrukt zij dat Statenleden alle inwoners vertegenwoordigen, ongeacht doelgroep of regio, en vraagt of de PvdA dat ook zo ziet.

560 Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) beaamt dat alle inwoners vertegenwoordigd worden en dat iedereen mee moet kunnen doen, maar onderstreept dat inwoners dan wél de kans moeten krijgen om deel te nemen. Alleen laagdrempeligheid is niet genoeg; er is meer nodig om groepen te bereiken die normaal niet vanzelfsprekend meedoen.

565 Zij kondigt aan dat ze in het vervolg van haar bijdrage nog voorstellen en methoden zal aandragen waarmee Provinciale Staten die drempels actief kunnen verlagen en participatie kunnen versterken voor álle inwoners. Daarmee wil de PvdA bijdragen aan een meer inclusieve en representatieve vorm van participatie.

570 Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) vraagt of mevrouw Oulad Hadj ook dieren rekent tot de groepen die volgens haar niet vanzelfsprekend worden vertegenwoordigd in participatieprocessen.

575 Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) antwoordt volmondig ja en bevestigt dat dieren daar absoluut onder vallen.

Mevrouw Oulad Hadj stelt vervolgens dat als we participatie écht serieus nemen, dit niet pas aan het einde van het beleidsproces mag gebeuren. Inwoners moeten vroegtijdig en actief betrokken worden. Ze verwijst naar een recent werkbezoek met de commissaris van de Koning, waarbij gesprekken met inwoners op locatie plaatsvonden. Dat leverde volgens haar wezenlijk andere,
580 rijkere gesprekken op dan standaard inspraakmomenten in het provinciehuis.

Die aanpak mag volgens haar niet afhankelijk zijn van één persoon, maar moet structureel beleid worden. De provincie moet zich niet alleen richten op Amsterdam, maar ook op regio's als Den Helder, Texel, West-Friesland, IJmond, Zaanstreek, Alkmaar, Haarlemmermeer en Purmerend. Ze
585 benadrukt dat haar opsomming mogelijk niet volledig is en biedt daar direct excuses voor aan.

Volgens mevrouw Oulad Hadj zijn gemeenten onmisbare partners in het versterken van participatie. Gemeenten hebben directe contacten met buurthuizen, sportverenigingen,

590 jongerenwerk, vrouwen- en welzijnsorganisaties en stichtingen. Zij pleit ervoor om ook gebruik te maken van die netwerken om inwoners beter te bereiken. Ze suggereert zelfs dat een vergoeding – bijvoorbeeld van de reiskosten – of beloning kan helpen om mensen te motiveren deel te nemen aan participatieprocessen. Veel van deze inwoners worden nu niet vanzelf bereikt door de provincie.

595 De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt aan de PvdA of zij het ermee eens is dat het participatietraject rond 'Regie op de Ruimte' een positief voorbeeld was. Volgens hem zijn daarbij ook mensen bereikt die normaal gesproken niet vanzelfsprekend deelnemen aan participatieprocessen.

600 Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) bevestigt dit. Zij geeft aan dat zij dit traject zelf ook als goed voorbeeld heeft ingebracht binnen haar fractie.

De heer **Becker** (BBB) reageert op de suggestie om inwoners eventueel een beloning of vergoeding te geven voor deelname aan participatie. Hij geeft aan dat dit voor hem bijna klinkt alsof
605 participatie daarmee een verdienmodel wordt, wat hij kritisch benadert.

De heer Becker benadrukt dat hij meer ziet in het collectief betrekken van inwoners via gemeenten en lokale organisaties, zoals buurthuizen of verenigingen. Volgens hem is dat een natuurlijker en betrouwbaardere manier om mensen te betrekken bij beleid dan via financiële
610 prikkels. Tegelijk houdt hij de deur open en laat mevrouw Oulad Hadj de ruimte om haar standpunt verder toe te lichten.

Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) gaat verder met haar betoog en onderstreept dat de provincie de eerdergenoemde netwerken van gemeenten en maatschappelijke organisaties niet vanzelf
615 bereikt. Als participatie echt serieus genomen wordt, moeten dit soort netwerken juist structureel worden benut. Niet om mensen alleen te laten inspreken, maar om hen vroegtijdig en actief te betrekken bij de voorbereiding van beleid.

De PvdA ziet variant drie als een geschikt vertrekpunt, maar waarschuwt dat alleen voldoen aan
620 de wettelijke eisen onvoldoende is. Participatie is volgens haar geen administratief vinkje, maar de fundamentele vraag: wie wordt gehoord en wie niet? En precies dát is wat de PvdA wil verbeteren.

Mevrouw Oulad Hadj komt terug op de opmerking over beloning. Zij stelt dat de heer Becker
625 (BBB) dit niet te groot moet maken. Het gaat niet om een verdienmodel, maar om kleine, praktische vormen van ondersteuning. Bijvoorbeeld een reiskostenvergoeding of een waardebon als blijk van waardering. Dit soort maatregelen kunnen het mogelijk maken om ook mensen met een kleine beurs mee te laten doen, die anders misschien afzien van deelname omdat het voor hen financieel of praktisch niet haalbaar is om naar het provinciehuis te komen. Volgens de PvdA
630 is dit geen principiële beloning, maar een manier om participatie meer inclusief en toegankelijk te maken.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt zich af hoeveel participatietrajecten er überhaupt lopen binnen de provincie. En: hoeveel zouden dat er moeten zijn om er werkelijk een verdienmodel

635 van te kunnen maken, zoals eerder werd gesuggereerd? Volgens haar is het aantal trajecten beperkt en lijkt het risico op grootschalig misbruik dus klein.

Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) bevestigt dat het aantal participatietrajecten inderdaad beperkt is. Ze benadrukt dat het idee van een beloning slechts een suggestie is, bedoeld als
640 gespreksonderwerp onder Statenleden. De PvdA noemt het als een mogelijkheid om drempels te verlagen, bijvoorbeeld voor inwoners met minder financiële ruimte.

Volgens haar is het belangrijk om als Provinciale Staten het gesprek aan te gaan over hoe participatie voor álle inwoners toegankelijker kan worden gemaakt, en om van daaruit samen te
645 bepalen wat wenselijk en haalbaar is. Het is nadrukkelijk geen uitgewerkt voorstel, maar een optie om verder over na te denken.

Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) reageert kritisch op het idee om inwoners te belonen of vergoeden voor participatie. Volgens haar is het juist de bedoeling dat inwoners
650 vanuit eigen motivatie meedoen en in gesprek gaan met Provinciale Staten. Zij vraagt wie straks bepaalt wie wel en wie niet recht heeft op zo'n beloning, en wie de kaders hiervoor uitzet: GS of PS? Ze uit haar zorg dat dit idee afbreuk kan doen aan het doel van de verordening, namelijk dat inwoners zelf invloed willen uitoefenen en dus vanzelf deelnemen. Ze vraagt of de PvdA dat ook zo ziet.

655 Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) benadrukt opnieuw dat het idee van een beloning of vergoeding geen vast voorstel is, maar een mogelijkheid die zij aandraagt om het gesprek over drempels te openen. Ze vindt dat dit soort ideeën samen in PS besproken moeten worden, zodat de Staten gezamenlijk bepalen wat passend en haalbaar is. De PvdA ziet het als een vorm van handreiking
660 aan GS, met het verzoek te verkennen wat hierin mogelijk is. De uitkomst daarvan hoort zij graag terug.

Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) sluit af door te zeggen dat voor 50PLUS de echte beloning is dat inwoners serieus genomen worden en dat hun ideeën daadwerkelijk invloed
665 hebben op het beleid. Voor haar fractie ligt de nadruk op een laagdrempelige houding van de provincie, waarbij mensen worden uitgenodigd om mee te doen – zonder dat daar een financiële prikkel aan verbonden is. Een extra beloning vindt zij overbodig.

De heer **De Vries** (VVD) vraagt ter verduidelijking of de PvdA met haar voorstel rondom
670 vergoeding of beloning in feite bedoelt om belemmeringen voor participatie weg te nemen. Hij stelt dat het belangrijk is om eerst in kaart te brengen welke obstakels inwoners ervaren om deel te nemen, en pas daarna te kijken welke oplossingen passend zijn. Hij vraagt of de PvdA het daarmee eens is.

675 Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) bevestigt dat dit inderdaad de insteek is. Volgens haar weet lang niet iedereen wat de provincie doet, en wordt een grote groep inwoners niet bereikt. Om deze groep toch te betrekken, is het nodig om als provincie actief op mensen af te stappen, én ook drempels weg te nemen die deelname belemmeren. Een van die drempels is financieel, benadrukt ze. Niet iedereen heeft geld voor een buskaartje of om vrij te nemen. Daarom vindt de PvdA dat een
680 vergoeding, hoe klein ook, een bijdrage kan leveren aan inclusieve participatie.

De heer **De Vries** (VVD) reageert kort en stelt dat de VVD geen voorstander is van het woord 'beloning'. Voor zijn fractie gaat het om het praktisch wegnemen van drempels, niet om een beloning voor participatie op zich.

685

Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) sluit af door aan te geven dat voor haar fractie de termen 'beloning' en 'vergoeding' in deze context dicht bij elkaar liggen.

690

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) stelt voor om, naar voorbeeld van wat zij uit de gemeenteraad kent, als provincie actiever naar inwoners toe te gaan. Ze noemt als voorbeeld dat Provinciale Staten niet alleen in Haarlem bijeenkomen, maar bijvoorbeeld ook eens naar Den Helder afreizen om daar met inwoners in gesprek te gaan. Volgens haar draagt dit meer bij aan het bereiken van mensen dan het verstrekken van een beloning. Ze vraagt aan mevrouw Oulad Hadj hoe de PvdA daartegen aankijkt.

695

Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) neemt hier kennis van.

700

De heer **Becker** (BBB) sluit zich aan bij de oproep van mevrouw Cornelisse (PVV) om als provincie actiever de regio in te gaan, bijvoorbeeld richting Den Helder of andere delen van Noord-Holland. Hij onderstreept dat Statenleden zelf ook een verantwoordelijkheid hebben om inwoners te benaderen, eventueel samen met hun fracties of via gemeenteraadsleden.

705

Over het voorstel van de PvdA om inwoners een vergoeding of beloning te geven, blijft hij kritisch. Hij zegt de goede intentie van het voorstel te begrijpen, maar vreest dat het praktisch moeilijk uitvoerbaar is. Hij vraagt zich af hoe ver dit zou moeten gaan: krijgt iedereen uit bijvoorbeeld de Kop van Noord-Holland of Hilversum dan een reiskostenvergoeding? Worden er maaltijden verstrekt? Volgens de heer Becker leidt dit tot vragen over gelijkheid en grenzen, en is het risico groot dat het voorstel te complex wordt. Hij wijst er bovendien op dat mensen tegenwoordig ook digitaal kunnen inspreken, waardoor fysieke aanwezigheid geen vereiste hoeft te zijn. Het doel – meer inwoners bereiken – steunt hij, maar hij betwijfelt of het pad van vergoedingen daarvoor de juiste weg is.

710

715

Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) erkent het recht van de heer Becker om het voorstel niet te steunen en bedankt hem voor zijn toelichting. Tegelijkertijd blijft ze bij het standpunt van de PvdA: een vergoeding of kleine beloning kan juist voor mensen met een kleine beurs het verschil maken tussen wél of niet meedoen. Volgens haar gaat het niet om luxe of uitgebreide vergoedingen, maar om een laagdrempelige tegemoetkoming voor mensen die nu structureel buiten beeld blijven. Dat is voor haar een bewuste keuze om participatie eerlijker te maken.

720

Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) geeft aan dat hij in het tweede kwartaal van 2026 uitgebreider wil terugkomen op het bredere belang van participatie, de vormen daarvan en de vraag of daar een eventuele beloning bij hoort. Voor nu richt hij zich op de inhoud van de voordracht die voorligt.

725

Statenlid Korzelijs spreekt zijn waardering uit voor de rol van D66 in dit proces en verwijst met een knipoog naar de naam van de partij: Democraten 66 – participatie voorop, al wil hij daarbij wel voorkomen dat één partij het onderwerp claimt.

Hij beperkt zich in deze termijn tot twee inhoudelijke vragen:

730 1. Begrip 'beleidsarm' in de startnotitie:

Op pagina 9 van de notitie staan zes keuzes. Bij de tweede keuze staat dat de
uitgangspunten voor participatie "zo veel mogelijk in de participatieverordening verwerkt
moeten worden" en dat deze "beleidsarm" moet worden vastgesteld. Statenlid Korzelius
735 vraagt zich af wat in dit verband precies bedoeld wordt met "beleidsarm", aangezien het
maken van keuzes over participatievormen juist beleidsmatige implicaties heeft. Hij
vraagt de gedeputeerde om dit begrip toe te lichten.

2. Aansluiting op wettelijke kaders:

In het advies van de Statenwerkgroep wordt expliciet benoemd dat de
participatieverordening moet aansluiten op bestaande wettelijke kaders, zoals de digitale
740 toegankelijkheidsnorm, de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de Omgevingswet.
Statenlid Korzelius vraagt aan Gedeputeerde Staten hoe zij omgaan met dit verzoek van
de werkgroep en of zij bereid zijn om deze aansluiting concreet te borgen in de verdere
uitwerking van de verordening.

745 GroenLinks ondersteunt, net als veel andere fracties, variant drie, de Noord-Hollandse aanpak.

De heer **Van der Heijden** (D66) reageert op de vraag van Statenlid Korzelius over het begrip
"beleidsarm" in de startnotitie. Hij verwijst naar de discussie die hierover eerder is gevoerd
binnen de Statenwerkgroep Participatie. Volgens de heer Van der Heijden betekent "beleidsarm"
750 in deze context dat het gaat om het overnemen van de bestaande uitgangspunten voor
participatie, zonder beleidsmatige toevoegingen of wijzigingen. Met andere woorden: de reeds
bestaande uitgangspunten worden rechtstreeks overgenomen in de nieuwe
participatieverordening – een eenvoudige kopieer-en-plakbenadering, aldus de heer Van der
Heijden.

755 De heer **Dessing** (FvD) opent met de opmerking dat hij het positief vindt dat participatie op de
agenda staat, omdat het voor Forum voor Democratie een kroonjuweel is. Hij bedankt
Gedeputeerde Staten voor het opstellen van een goede en juridisch verantwoorde startnotitie met
meerdere varianten. Net als veel andere fracties ziet FvD in variant drie (de Noord-Hollandse
760 variant) een werkbaar voorstel waar de partij zich in kan vinden.

De heer Dessing onderstreept dat participatie laagdrempelig moet zijn en niet alleen toegankelijk
voor de 'usual suspects'. Hij sluit zich aan bij de zorgen van de PvdA over het beperkte bereik
van traditionele participatievormen en bij JA21 over de noodzaak om inwoners tijdig en
765 begrijpelijk te informeren over beleid. Volgens hem ligt er een belangrijke taak bij zowel
Provinciale Staten als Gedeputeerde Staten om te duidelijk te communiceren waar beleid over
gaat en welke gevolgen het heeft voor inwoners. Dat helpt om de participatiedrempel te verlagen.

De heer Dessing uit scherpe kritiek op het onderdeel uit de notitie waarin wordt voorgesteld dat
770 voor een participatief initiatief 5000 handtekeningen nodig zijn. Volgens hem is deze vaste grens
problematisch, zeker in kleinere regio's. Hij schetst het voorbeeld van een windturbineproject in
een gebied met minder dan 5000 betrokken inwoners: dan zou het onmogelijk zijn om de
drempel te halen, zelfs als alle inwoners tegen zijn.

775 Hij vergelijkt de situatie met Amsterdam, dat een hogere absolute drempel van 10.000 handtekeningen hanteert, maar waar dat slechts 1% van de bevolking betreft. In die context lijkt een drempel van 5000 handtekeningen in Noord-Holland onevenredig hoog voor kleinere gemeenschappen.

780 Dessing stelt daarom een concrete vraag aan Gedeputeerde Staten: waarom is gekozen voor een vast aantal handtekeningen (5000) in plaats van een percentage, dat rekening houdt met de schaal van de betrokken groep? Hij geeft aan dat een drempel op basis van een percentage beter zou passen bij het doel om participatie laagdrempelig en eerlijk te organiseren. Voor FvD is dit weliswaar een detail, maar wel een essentieel detail, omdat het raakt aan de toegankelijkheid van
785 het initiatiefrecht voor inwoners.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of de heer Dessing (FvD) bij het beoordelen van een initiatief uitsluitend kijkt naar negatieve effecten, zoals overlast van een windturbine, of ook naar positieve effecten. Volgens haar zijn er bij een project als een windturbine ook veel mensen die
790 daar juist voordeel van ondervinden, bijvoorbeeld omdat ze er stroom van krijgen. Zij werpt daarmee de vraag op of het aantal handtekeningen ook vanuit positieve betrokkenheid moet worden beschouwd.

De heer **Dessing** (FvD) antwoordt dat zijn punt losstaat van de inhoudelijke voor- of nadelen van
795 een specifiek initiatief, zoals een windturbine. Hij wijst erop dat FvD en Volt daar politiek verschillend over denken. Zijn zorg gaat puur over de procedurele kant: als er in een gebied 5000 belanghebbenden zijn (positief of negatief), dan moeten alle 5000 mensen tekenen om aan de voorgestelde drempel te voldoen. Dat vindt hij niet rechtvaardig. Het gaat volgens hem niet om de aard van het initiatief, maar om het onevenredige effect van een vaste ondergrens, ongeacht
800 de omvang van het betrokken gebied of de schaal van het onderwerp.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) reageert met de opmerking dat de provincie er is om het algemeen belang te dienen, en niet alleen de groep direct omwonenden. Ze wijst erop dat een windturbine bijvoorbeeld wel 10.000 tot 20.000 mensen van energie kan voorzien. Haar punt is dat je bij het
805 bepalen van het aantal handtekeningen niet alleen moet kijken naar directe invloed, maar ook naar het bredere effect voor de samenleving.

De heer **Dessing** (FvD) constateert dat het voorbeeld van de windturbine mogelijk minder overtuigend overkomt en biedt daarom een ander voorbeeld aan: een klein initiatief dat
810 plaatsvindt op de grens tussen twee dorpskernen, waarbij slechts een beperkte groep inwoners direct betrokken is. Ook dan geldt de drempel van 5000 handtekeningen, wat voor zo'n initiatief onhaalbaar kan zijn.

Zijn punt blijft dat het vaste aantal van 5000 handtekeningen geen recht doet aan de diversiteit
815 van initiatieven. Sommige onderwerpen zijn groot, andere klein. Een vaste ondergrens maakt participatie bij kleinschalige, lokaal belangrijke kwesties onnodig moeilijk. Daarom vraagt hij Gedeputeerde Staten nogmaals waarom is gekozen voor een vast getal in plaats van een percentage, dat zich beter aanpast aan de schaal van het initiatief. Voor FvD is dit essentieel om de laagdrempeligheid van burgerinitiatieven te waarborgen middels een tussenvorm. Forum voor
820 Democratie overweegt een motie of amendement mocht het antwoord van GS niet tot tevredenheid stemmen.

De heer Dessing benadrukt dat evaluatie van participatie een cruciaal onderdeel is van het proces. Hij wijst op eerdere participatietrajecten waarbij evaluatie volgens hem te weinig aandacht kreeg, en
825 verbindt dit aan het afschaffen van het provinciaal referendum, een initiatief dat ooit door het CDA werd genomen maar later is teruggedraaid.

FvD betreurt dat besluit ten zeerste. De heer Dessing noemt het referendum een waardevol instrument dat voor zijn fractie geldt als een "noodrem" binnen het participatieproces. Het ontbreken
830 ervan laat volgens hem een belangrijk democratisch middel liggen. Hij pleit daarom voor het heroverwegen van het referendum als onderdeel van het bredere participatie-instrumentarium.

Hij herhaalt dat de huidige startnotitie een beginpunt is, maar dat het noodzakelijk is om aan het eind van dit traject serieus te evalueren. Daarbij moeten ook de eerder besproken drempels voor
835 participatie, zoals het aantal benodigde handtekeningen, nadrukkelijk worden meegenomen.

Tot slot spreekt de heer Dessing zijn wens uit om van Gedeputeerde Staten te horen hoe zij omgaan met deze zorgen, en hoe zij ervoor zorgen dat participatie in Noord-Holland niet alleen juridisch klopt, maar ook daadwerkelijk toegankelijk en controleerbaar wordt voor inwoners.

840

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Rommel** opent haar beantwoording door het doel van deze bespreking te verduidelijken: het vaststellen van de spelregels voor participatie binnen de provincie. Het gaat daarbij om algemene uitgangspunten die richting geven aan hoe participatie vorm krijgt in
845 verschillende beleids- en uitvoeringsprocessen. Een aantal van deze spelregels is eerder al door Provinciale Staten vastgesteld. Deze bestaande regels zijn nu verwerkt in het voorstel voor de nieuwe verordening. Daarnaast is er een derde variant toegevoegd, de zogenaamde Noord-Hollandse variant, waarin participatie op maat centraal staat.

850 Gedeputeerde Rommel benadrukt dat het belangrijk is om onderscheid te maken tussen de algemene spelregels en de details die pas aan de orde komen bij de praktische uitvoering. Zij wijst erop dat sommige vragen van Statenleden vooral over die praktische details gaan, die afhangen van het specifieke project of onderwerp waarbij participatie wordt toegepast. Als voorbeeld noemt zij het traject *Regie op de Ruimte*, waar D66 al aan refereerde, waarin veel
855 participatie plaatsvindt en waarin het maatwerk per situatie duidelijk zichtbaar is. Volgens gedeputeerde Rommel laat dat traject goed zien hoe flexibel en betrokken de provincie participatie kan inzetten.

Zij constateert dat er brede steun lijkt te zijn voor variant drie. Deze variant sluit aan bij de
860 manier waarop Noord-Holland participatie in de praktijk wil organiseren: laagdrempelig, op maat en zonder onnodige juridisering.

In reactie op de zorgen van mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) over de bezwaarprocedure legt gedeputeerde Rommel uit hoe dit juridisch zit. Mevrouw Van der Helm-
865 Chandansingh vraagt zich af wat de gevolgen zijn van het ontbreken van een bezwaarprocedure in variant drie. Zij wil weten of er andere manieren zijn voor inwoners om zich te laten horen als zij het niet eens zijn met het proces of de uitkomst van de participatie.

870 Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat de mogelijkheid tot bezwaar wettelijk is vastgelegd in de
Algemene wet bestuursrecht. Die procedure geldt pas op het moment dat er een formeel besluit
is genomen. Omdat participatie in variant drie plaatsvindt vóórdat een besluit is genomen, is er in
die fase geen bezwaarprocedure mogelijk. Als het participatieproces uiteindelijk leidt tot een
besluit waar bezwaar tegen mogelijk is, dan geldt de reguliere bezwaarprocedure alsnog. Variant
drie sluit dus aan bij de wettelijke kaders en probeert tegelijkertijd onnodige juridisering te
875 voorkomen door de bezwaarprocedure niet te koppelen aan het participatieproces zelf.

Gedeputeerde Rommel gaat vervolgens in op de inbreng van de Partij voor de Dieren. Zij
benadrukt dat belangenorganisaties die opkomen voor dierenwelzijn een rol kunnen spelen in
participatieprocessen. De verordening bevat algemene spelregels, maar bij elk participatietraject
880 wordt op maat bekeken welke partijen worden betrokken. Volgens gedeputeerde Rommel past dit
binnen de aanpak van maatwerk, zoals ook zichtbaar is bij het traject Regie op de Ruimte.

Over de afspraken met het Rijk maakt gedeputeerde Rommel een onderscheid. Afspraken die de
provincie met het Rijk maakt over beleid of regels vallen buiten de reikwijdte van de provinciale
885 verordening. Maar als het gaat om gezamenlijke projecten waarbij de provincie betrokken is, dan
is de verordening wél van toepassing op het deel dat door de provincie wordt uitgevoerd.

Vervolgens reageert gedeputeerde Rommel op een punt van de Partij van de Arbeid over de
beloning van inwoners die zich actief inzetten in participatietrajecten. Ook dit valt volgens haar
890 onder maatwerk. Ze verwijst opnieuw naar Regie op de Ruimte, waar eerder is voorgesteld om
een vergoeding te geven aan mensen die anderen bij elkaar brengen voor participatie. Provinciale
Staten hebben toen besloten om die vergoeding niet toe te staan. Volgens gedeputeerde Rommel
zal deze discussie bij ieder nieuw traject opnieuw gevoerd moeten worden.

895 Zij spreekt haar waardering uit voor het idee dat 'de Staten naar de mensen toekomen'. Dit
principe sluit volgens haar aan bij hoe gedeputeerden, Statenleden en de commissaris van de
Koning hun werk doen: actief op zoek gaan naar contact met inwoners en achterbannen.

Dan beantwoordt gedeputeerde Rommel een gezamenlijke vraag van de Partij voor de Dieren en
900 50PLUS over inwoners die digitaal niet vaardig zijn. Zij erkent dat dit een belangrijk
aandachtspunt is, vooral voor ouderen. Volgens haar wordt hier in participatietrajecten rekening
mee gehouden. Als voorbeeld noemt zij opnieuw Regie op de Ruimte, waarin de provincie
verschillende communicatiekanalen heeft ingezet om alle doelgroepen te bereiken, ook mensen
die niet digitaal actief zijn. Dit is volgens gedeputeerde Rommel een goed voorbeeld van hoe
905 maatwerk in de praktijk wordt toegepast.

Mevrouw **Van Aesch** (PvdD) benadrukt dat participatie zich niet alleen moet richten op huidige
inwoners, maar ook op toekomstige generaties. Zij vraagt specifiek aandacht voor jongeren en
scholieren, die vaak nog geen stem hebben in besluitvorming.

910 Gedeputeerde **Rommel** erkent het belang van deze groep en sluit aan bij een eerdere opmerking
van de Partij van de Arbeid, die een brede opsomming gaf van doelgroepen die moeilijk
bereikbaar zijn. Zij noemt jongeren, scholieren, ouderen en mensen met meerdere banen als
voorbeelden van groepen waar extra aandacht voor nodig is. Volgens gedeputeerde Rommel

915 probeert de provincie zoveel mogelijk rekening te houden met deze doelgroepen, al beseft zij dat het in de praktijk niet haalbaar is om álle inwoners te bereiken.

Zij wijst ook op de rol van Statenleden om actief contact te onderhouden met hun achterban. Daarnaast noemt gedeputeerde Rommel het symbool van de Toekomststoel in de Statenzaal, die
920 als herinnering dient om toekomstige generaties, en in het bijzonder jongeren, mee te nemen in het beleid.

De provincie betreft jongeren al op verschillende manieren bij projecten. Gedeputeerde Rommel vindt hun inbreng vaak verfrissend en waardevol. Zelf vraagt zij regelmatig jongeren om ideeën
925 aan te dragen. Volgens haar is ook dat een vorm van participatie, en toont dit aan dat de provincie jongeren actief probeert te betrekken bij beleid en besluitvorming.

Gedeputeerde Rommel reageert op opmerkingen van de PVV en onderstreept opnieuw dat participatie altijd maatwerk is. Volgens haar is het belangrijk om het onderscheid te maken tussen
930 het vaststellen van algemene spelregels in de verordening en de uitwerking daarvan in de praktijk. Zij merkt op dat de PVV overweegt een motie in te dienen, maar plaatst daar een kanttekening bij: het is de vraag of de verordening daar het juiste moment en middel voor is. Volgens gedeputeerde Rommel volgt de daadwerkelijke invulling van participatie pas later, in overleg met Provinciale Staten per beleidsproces of onderwerp.

935 Mevrouw **Cornelisse** (PVV) werpt tegen dat een startnotitie juist bedoeld is om het begin van een traject te markeren. In haar ogen is dit dus wél het geschikte moment om moties in te dienen over hoe participatie wordt vormgegeven.

940 Gedeputeerde **Rommel** erkent dat Statenleden altijd zelf bepalen of en wanneer zij moties indienen. Toch legt zij uit dat deze verordening uitsluitend gaat over de algemene spelregels van participatie. De inhoudelijke invulling en accenten – bijvoorbeeld op welke groepen extra wordt ingezet of op welke manier participatie plaatsvindt – horen volgens haar thuis in de uitwerking per beleidsthema of project. Die invulling gebeurt telkens in overleg met de Staten. Daarom zijn
945 dergelijke specifieke wensen of voorstellen niet opgenomen in de verordening zelf, omdat die per situatie kunnen verschillen.

Gedeputeerde Rommel geeft aan dat de provincie de afgelopen jaren veel ervaring heeft opgedaan met participatie. Die ervaringen worden actief gedeeld om van elkaar te leren. In de
950 nieuwe participatieverordening zijn zowel bestaande als nieuwe uitgangspunten opgenomen. Deze verordening vormt daarmee het kader voor hoe de provincie participatie wil vormgeven. Aan JA21 laat gedeputeerde Rommel weten dat het opgestelde kader deels voortkomt uit eerder vastgesteld beleid, aangevuld met nieuwe uitgangspunten. Hiermee wil de provincie beter aansluiten bij de praktijk en maatwerk mogelijk maken.

955 Richting BBB reageert gedeputeerde Rommel op vragen over expertisepanels. Zij legt uit dat dergelijke panels nog niet in de verordening zijn opgenomen, omdat ze formeel nog niet zijn vastgesteld. Als er bij een specifiek participatietraject behoefte is aan een expertisepanel, dan wordt dat op dat moment besproken. Dan kunnen Provinciale Staten meepraten over de rol, samenstelling en inbreng van het panel.
960

De heer **Becker** (BBB) stelt dat er al een klimaatexpertpanel actief is en dat dit panel functioneert als participatie-instrument zonder dat Provinciale Staten daarbij betrokken zijn geweest. Hij vraagt of er nog meer van zulke panels komen, en of Statenleden zeggenschap hebben over wie erin plaatsnemen.

Gedeputeerde **Rommel** erkent dat zij op dat moment geen details kan geven over het klimaatexpertpanel. Zij belooft op dat specifieke punt later terug te komen. Wel bevestigt zij dat expertisepanels die in het kader van de nieuwe participatieverordening worden ingezet, altijd besproken zullen worden met Provinciale Staten. Zij benadrukt dat het klimaatexpertpanel buiten de reikwijdte van deze verordening valt, omdat de verordening nog niet is vastgesteld. Volgens haar is het klimaatpanel geen vaststaand onderdeel dat automatisch in andere processen wordt ingezet; bij elk traject wordt opnieuw bekeken of een panel nodig is.

De heer **Becker** (BBB) herhaalt zijn zorgen. Hij wijst erop dat het klimaatexpertpanel al actief is, dat dit panel invloed heeft op participatie, en dat Statenleden hier niet in zijn gekend. Hij vraagt helderheid over de werkwijze, om te voorkomen dat er in de toekomst panels ontstaan zonder betrokkenheid van Provinciale Staten.

Gedeputeerde **Rommel** sluit af door nogmaals te bevestigen dat expertisepanels in de toekomst alleen worden ingezet bij participatietrajecten als daar een concrete aanleiding voor is. De samenstelling en inzet van zulke panels zal in dat geval in overleg met Provinciale Staten plaatsvinden. Het klimaatexpertpanel ziet zij niet als een standaardinstrument en belooft op dit specifieke voorbeeld terug te komen.

Gedeputeerde Rommel richt zich tot de VVD en bevestigt dat de wijze waarop participatie wordt ingevuld per onderwerp of project verschilt. Zij benadrukt dat dit maatwerk is, en dat bij elk project in overleg met Provinciale Staten wordt bepaald hoe en met wie participatie wordt vormgegeven. Als voorbeeld noemt zij opnieuw het traject Regie op de Ruimte. Ook dankt zij D66 voor het benoemen van dit traject als illustratie van hoe participatie in de praktijk kan werken. Volgens gedeputeerde Rommel geldt voor alle projecten dat vooraf met de Staten wordt besproken of en hoe participatie plaatsvindt.

Aan het CDA geeft gedeputeerde Rommel aan dat jongeren een belangrijke doelgroep zijn binnen participatie, net zoals eerder benoemd door de Partij voor de Dieren en de PvdA. Laatstgenoemde partij noemde al een breed scala aan doelgroepen waarvoor aandacht nodig is. Jongeren maken daar volgens haar vanzelfsprekend onderdeel van uit. Zij benadrukt dat het bereiken van jongeren, net als andere groepen, vraagt om gerichte benadering per project.

Mevrouw **Engels** (CDA) vraagt vervolgens of het niet mogelijk is om jongeren structureel een plek te geven in de participatie, bijvoorbeeld via een jongerenraad. Zij pleit voor een meer vaste plek voor jongeren in plaats van ad-hoc benadering per traject.

Gedeputeerde **Rommel** verduidelijkt dat jongeren in de basis wél als belangrijke doelgroep worden erkend. De provincie wil hen dus structureel betrekken. Wat zij bedoelde met 'maatwerk' is dat per situatie gekeken wordt hoe jongeren het beste bereikt kunnen worden. Dat kan via verschillende kanalen, zoals sociale media of YouTube, afhankelijk van het onderwerp en de doelgroep. Zij benadrukt dat dit ook geldt voor andere doelgroepen, zoals ouderen of mensen

1010 met meerdere banen. De aanpak verschilt per groep, maar de intentie om hen allemaal te betrekken is er. Het uitgangspunt van de verordening is dus breed en inclusief, waarbij de uitwerking per project wordt afgestemd op de doelgroep.

1015 Aan Volt geeft gedeputeerde Rommel erkenning voor de terechte opmerking over het gebruik van verschillende participatie-instrumenten. Zij legt uit dat de participatieverordening hier bewust geen vaste keuzes in maakt. De verordening stelt alleen de procedurele spelregels vast. De keuze voor specifieke instrumenten hangt af van de aard van het onderwerp en de vraag die voorligt. De manier waarop participatie wordt ingericht, verschilt dus per traject en wordt niet in detail in de verordening vastgelegd.

1020 Richting de PvdA herhaalt gedeputeerde Rommel dat het betrekken en eventueel belonen van inwoners onderdeel is van het maatwerk in participatie. Zij onderschrijft dat participatie vroegtijdig moet plaatsvinden in een proces. Hoewel de verordening dit niet in detail vastlegt, is het waardevol dat dit punt wordt ingebracht in de discussie. Het draagt bij aan de bewustwording voor toekomstige uitwerkingen. Volgens gedeputeerde Rommel geldt dus: ook al staat iets niet expliciet in de
1025 verordening, het kan wel een rol krijgen in de verdere toepassing ervan.

Aan GroenLinks laat gedeputeerde Rommel weten dat D66 al een correcte toelichting gaf op het begrip 'beleidsarm overnemen'. Gedeputeerde Rommel gaat ervan uit dat de toelichting van D66 hierover voldoende duidelijkheid heeft gegeven.

1030 Vervolgens wijst gedeputeerde Rommel erop dat de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de Omgevingswet naast de participatieverordening blijven gelden. In het geval van een tegenstrijdigheid tussen de verordening en deze wetten, gaat de wet voor. Eventuele spanningen of afwijkingen zullen worden toegelicht in de toelichting op de verordening.

1035 Gedeputeerde Rommel reageert op kritiek over de drempel van 5000 handtekeningen voor een burgerinitiatief. Zij legt uit dat Noord-Holland ruim 3 miljoen inwoners telt en dat bewust níet is gekozen voor een drempel van 1% van het totaal, omdat dat zou neerkomen op 300.000 handtekeningen. In plaats daarvan is gekozen voor een lager, hanteerbaar getal van 5000.

1040 Volgens gedeputeerde Rommel is dit een redelijke afweging. Zij noemt als voorbeeld de burgerparticipatie rond de Schoorlse Duinen, waar dit aantal wél werd gehaald, wat volgens haar bewijst dat de grens haalbaar is. Daarnaast herinnert zij eraan dat deze drempel eerder is vastgesteld door Provinciale Staten zelf. Zij staat open voor evaluatie, maar benadrukt dat een grens nodig is.

1045 De heer **Dessing** (FvD) uit stevige kritiek op het gekozen getal van 5000. Volgens hem is dat willekeurig bepaald en leidt het tot scheve verhoudingen tussen verschillende participatietrajecten. Hij vindt dat de drempel oneerlijk uitpakt voor kleinere of lokale kwesties, waarbij het veel moeilijker is om 5000 handtekeningen te verzamelen. Volgens hem ondermijnt
1050 dit de rechtvaardigheid van het participatieproces. Hij stelt dat het huidige systeem geen gelijke kansen biedt voor kleinschalige initiatieven met grote lokale impact.

Gedeputeerde **Rommel** houdt vast aan het eerder gekozen aantal. Zij herhaalt dat 5000 handtekeningen aanzienlijk minder is dan 1% van de bevolking en noemt het een verantwoorde
1055 en door de Staten vastgestelde norm.

De heer **Dessing** (FvD) is ontevreden met dit antwoord en kondigt aan dat zijn fractie een motie of amendement op dit onderwerp zal indienen bij de volgende Statenvergadering. Hij wil voorkomen dat belangrijke initiatieven op lokaal niveau worden afgewezen omdat zij niet aan een
1060 in zijn ogen onevenredig hoge drempel voldoen.

Tweede termijn commissie

De heer **De Vries** (VVD) richt zich opnieuw tot gedeputeerde Rommel met een aanvullende vraag over de rol van Provinciale Staten in participatieprocessen. Hij verwijst naar een eerdere uitspraak
1065 van de gedeputeerde dat PS betrokken wordt bij participatie, maar verduidelijkt dat zijn voorstel verder gaat dan dat. De heer De Vries pleit ervoor om in alle voorstellen die aan Provinciale Staten worden voorgelegd expliciet te vermelden of er participatie heeft plaatsgevonden.
Indien dat het geval is, wil hij dat er ook wordt aangegeven welke vorm van participatie is toegepast, hoe het proces is verlopen en wat de uitkomsten zijn geweest.

1070 Volgens hem zorgt deze werkwijze voor transparantie richting de Staten en helpt het om de kwaliteit van participatie beter te beoordelen. Het voorstel van de heer De Vries gaat daarmee verder dan alleen het vooraf betrekken van Statenleden; hij vraagt om structurele terugkoppeling over het verloop en de resultaten van participatietrajecten.

1075 Mevrouw **Schneemann** (Volt) sluit zich aan bij het eerdere voorstel van de PvdA om deelnemers aan participatietrajecten een vergoeding te bieden. Volgens haar is brede deelname essentieel voor een zinvol participatieproces. Daarom pleit zij ervoor om de drempels voor deelname zo laag mogelijk te houden.

1080 Zij noemt voorbeelden zoals het aanbieden van vertalingen en het vergoeden van reiskosten of eenvoudige onkosten, bijvoorbeeld een treinkaartje of een broodje. Op die manier wordt het voor meer mensen haalbaar om mee te doen.

1085 Mevrouw Schneemann verwierpt de suggestie dat participatie daarmee een verdienmodel zou worden. Volgens haar is dat een onjuiste voorstelling van zaken, zeker omdat participatietrajecten niet dagelijks plaatsvinden. Het gaat haar nadrukkelijk om praktische ondersteuning, zodat inwoners uit alle delen van de provincie daadwerkelijk kunnen meedoen.

1090 Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) bedankt gedeputeerde Rommel voor de beantwoording van haar vragen. Zij plaatst echter nog een belangrijke kanttekening bij het ontbreken van de mogelijkheid tot bezwaar in participatietrajecten. Volgens haar roept dit de vraag op hoe dit zich verhoudt tot het doel om het eigenaarschap van inwoners te versterken. Deze opmerking geeft zij mee ter overweging; het is geen nieuwe vraag, maar een principieel punt.
1095

Daarnaast wil mevrouw Van der Helm-Chandansingh iets rechtzetten: 50PLUS is zeker vóór het actief betrekken van zo veel mogelijk inwoners bij participatie. Zij vindt dat daar ook extra inspanning voor geleverd mag worden. Wel tekent zij aan dat haar fractie de voorgestelde
1100 beloningen voor deelname te ver vindt gaan. In haar ogen is het prima om drempels weg te nemen, maar er moeten duidelijke grenzen zijn in wat je deelnemers biedt.

1105 Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) luit aan bij de lijn van de VVD en onderstreept het belang van transparantie over participatieprocessen richting Provinciale Staten. Volgens haar is het wenselijk dat er niet alleen achteraf wordt geëvalueerd, maar ook vooraf helderheid wordt geboden.

Daarom kondigt mevrouw Uiterwijk aan dat JA21 overweegt een motie in te dienen. Die motie zou ertoe moeten leiden dat bij grote projecten een startnotitie naar Provinciale Staten wordt gestuurd, ter kennisgeving. In die startnotitie moet staan:

- 1110
- hoe het participatieproces wordt ingericht,
 - welke methoden worden ingezet,
 - en welke doelgroepen men wil bereiken.

Het doel hiervan is om de meetbaarheid en inzichtelijkheid van participatie te vergroten. Door vooraf duidelijke informatie te delen, kunnen Provinciale Staten hun rol beter vervullen in het bewaken van de kwaliteit en breedte van participatie.

1115

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Rommel** reageert op suggesties van onder meer VVD en JA21 over het verbeteren van terugkoppeling en inzicht in participatieprocessen. Zij geeft aan dat het onderwerp participatie in bredere zin niet direct onder haar portefeuille valt, maar dat zij er vanuit haar eigen dossiers wél ervaring mee heeft.

1120

Zij verwijst naar het grote project Regie op de Ruimte, waarin al expliciet aandacht is voor evaluatie van het participatietraject. Ook in de bijbehorende startnotitie is dat opgenomen. Tegelijkertijd hoort gedeputeerde Rommel dat er in de commissie behoefte is aan méér dan alleen evaluatie: namelijk inzicht in de effecten van participatie, ook na afloop van een project.

1125

Bij kleinere projecten gebeurt dat nu minder gestructureerd, al worden participatie en de resultaten ervan wel besproken. Gedeputeerde Rommel vraagt zich hardop af hoe dat structureel bruikbaar en werkbaar kan worden ingericht. Zij geeft aan dat zij dit punt graag wil meenemen en hierover in gesprek gaat met de medewerkers die zich binnen de organisatie bezighouden met participatie.

1130

Terugkoppeling vindt zij in principe een goed uitgangspunt, maar de praktische uitvoering vraagt nadere uitwerking. Tot slot merkt zij op dat er een motie is aangekondigd, en dat zij uitkijkt naar de onderbouwing daarvan om vervolgens te bekijken hoe Gedeputeerde Staten hiermee kunnen omgaan.

1135

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De Voordracht Startnotitie participatieverordening zal, omdat er door verschillende fracties moties en amendementen zijn aangekondigd, als besprekstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 2 februari 2026. De samenvatting van deze bespreking zal aan de stukken van de Provinciale Statenvergadering worden toegevoegd.

1140

1145 **6 Rondvraag commissaris van de Koning A. van Dijk**

Voorafgaand aan de vergadering zijn er geen rondvragen ingediend aan commissaris van de Koning A. van Dijk. Dit agendapunt is vervallen.

1150 *Schorsing van 15.24 uur tot 15.31 uur.*

7 B-agenda Financiën (Financiën, P&C, subsidies, grondzaken)

7.a Bestuur/Financiën: Evaluatie Verbonden Partijen 2025

Toelichting

1155 *De provincie heeft de Evaluatie Verbonden Partijen 2025 uitgevoerd. De evaluatie richt zich op het analyseren van de huidige werking en effectiviteit van zeven geselecteerde verbonden partijen. Deze evaluatie levert bouwstenen en inzichten op die kunnen worden benut voor de in 2026 geplande herziening van de Nota Verbonden Partijen, en voor aanpassing van de inrichting of aansturing van specifieke verbonden partijen. GS heeft een reactie op de aanbevelingen*

1160 *meegezonden.*

Behandelvoorstel:

De commissie bespreekt de conclusies en aanbevelingen uit de evaluatie en geeft, als dat aan de orde is, GS punten mee voor de herziening van de Nota Verbonden Partijen.

1165

Eerste termijn commissie

Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) blikt kort terug op zijn eerdere Statenlidmaatschap, waarin de provincie directer betrokken was bij publieke diensten zoals PWN, PEN en psychiatrische instellingen. Hij constateert dat de provincie inmiddels een terughoudende rol speelt bij verbonden partijen, en zich beperkt tot aandeelhouderschap zonder bestuurlijke of toezichthoudende functie.

1170

Statenlid Korzelijs benoemt een dilemma: verbonden partijen voeren publieke taken uit waarvoor de provincie (mede)verantwoordelijk is, maar de afstand tot deze partijen is groot. Hij vraagt zich af of hierdoor de invloed en het maatschappelijke doel uit het oog zijn verloren. Hij verwijst naar het rapport waarin staat dat de toegenomen maatschappelijke complexiteit juist meer samenwerking en sturing vereist.

1175

Statenlid Korzelijs is kritisch op de reactie van Gedeputeerde Staten, waarin weinig wordt ingegaan op aanbevelingen over Alliander en PWN. Hij benadrukt dat beide bedrijven vitale maatschappelijke taken uitvoeren, zoals drinkwatervoorziening en netbeheer, en dat die meer aandacht verdienen van het provinciaal bestuur.

1180

Hij stelt dat het tijd is voor meer provinciale betrokkenheid, met name in de aandeelhoudersvergaderingen. Statenlid Korzelijs suggereert om ook Statenleden een rol te geven bij deze vergaderingen, zoals dat bij het IPO en sommige recreatieschappen al gebeurt. Dat kan volgens hem bijdragen aan meer grip op maatschappelijk belangrijke verbonden partijen.

1185

De heer **Valk** (BBB) vraagt of Statenlid Korzelijs bij zijn voorstel heeft gekeken naar de statuten van de betrokken bedrijven. Hij wil weten of het juridisch mogelijk is om Statenleden af te vaardigen naar aandeelhoudersvergaderingen of andere bestuursorganen.

1190

Statenlid **Korzelijs** (GroenLinks)

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt wat GroenLinks wil bereiken met de genoemde afvaardiging van Statenleden bij een algemene vergadering van aandeelhouders.

1195

1200 Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) antwoordt dat statuten aanpasbaar zijn, vooral bij bedrijven waar de provincie 100% aandeelhouder is, zoals PWN. Volgens hem is het dus niet uitgesloten om een statutaire wijziging door te voeren om Statenleden te betrekken.

1205 De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt aan GroenLinks wat het doel is van het voorstel om Statenleden af te vaardigen naar aandeelhoudersvergaderingen. Hij wil weten wat daarmee bereikt moet worden.

1210 Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) legt uit dat hij meer grip wil krijgen op belangrijke ontwikkelingen bij bedrijven van maatschappelijk belang, zoals PWN en Alliander. Hij noemt specifiek de rol van Alliander bij netcongestie en de cruciale taak van PWN bij de drinkwatervoorziening. Door Statenleden te betrekken, wil hij dat Provinciale Staten nauwer betrokken blijven bij deze thema's.

1215 De heer **Van der Heijden** (D66) stelt dat het mandaat voor aandeelhouderschap bij het dagelijks bestuur hoort. Volgens hem is het niet wenselijk dat Statenleden, die geen bestuurders zijn, deze rol overnemen. Hij ziet het als een taak voor de gedeputeerden.

1220 Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) erkent dat, maar wijst op de beperkte capaciteit van het huidige college, dat uit slechts vier gedeputeerden bestaat. Volgens hem is hun werkdruk hoog en zou extra betrokkenheid via Statenleden kunnen helpen.

1225 De heer **Van der Heijden** (D66) merkt op dat de coalitie zelf heeft gekozen voor een kleiner college. Volgens hem had men ook kunnen kiezen voor het eerdere aantal van zeven gedeputeerden.

1230 Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) bevestigt dat deze keuze is gemaakt, maar dat neemt volgens hem de noodzaak voor extra betrokkenheid niet weg.

1235 Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) rond zijn betoog af en vraagt Gedeputeerde Staten concreet om een inhoudelijke reactie op zijn voorstel om Statenleden een rol te geven in de aandeelhoudersvergaderingen van verbonden partijen zoals PWN en Alliander. Hij wil weten hoe GS aankijken tegen die mogelijkheid en of dit een haalbare en wenselijke vorm van extra betrokkenheid zou kunnen zijn.

1240 De heer **Wallaart** (PvdA) complimenteert de afdeling onderzoek en evaluatie voor het duidelijke en informatieve rapport. De PvdA ondersteunt het idee van een sterke overheid en bekritiseert het oorspronkelijke marktdenken achter veel verbonden partijen. Volgens de heer Wallaart zijn veel van deze constructies gebaseerd op het idee dat organisaties beter functioneren op afstand, wat hij nu als achterhaald ziet.

1245 De PvdA hanteert een strikt 'nee, tenzij'–beleid voor nieuwe verbonden partijen en is positief over de strengere toelatingscriteria die de provincie tegenwoordig toepast. De heer Wallaart is tevreden dat GS de conclusies van de evaluatie overnemen, maar vraagt concreet welke aanbevelingen GS níet meenemen in de nieuwe kadernota verbonden partijen.

- 1245 Hij uit zorgen over de nadruk van GS op informele sturing, zoals het voeren van "het goede gesprek", wat volgens hem te vrijblijvend is. In plaats daarvan vraagt hij GS om stevige en concretere vormen van sturing. Hij verwijst hierbij naar conclusie 4 uit het rapport: bepaal bij welke verbonden partijen intensieve sturing nodig is, verken de mogelijkheden en pas het beleid daarop aan.
- 1250 De heer Wallaart pleit voor het gebruik van instrumenten zoals prestatiecontracten en dienstverleningsovereenkomsten. Hij stelt voor dat GS in de komende kadernota een overzichtstabel opnemen waarin per verbonden partij staat welk sturingsinstrument wordt ingezet.
- 1255 Tot slot vraagt hij opheldering over de lobby binnen het IPO voor het verruimen van het moratorium op afvalstort. Hij wil weten waarom de provincie meer ruimte zou willen creëren voor afvalstorting, en of dat inderdaad het doel is.
- 1260 De heer **Bonekamp** (Volt) spreekt waardering uit voor de evaluatie en constateert dat de algemene conclusie positief is: de verbonden partijen staan er beter voor. Wel vindt Volt dat sommige aanbevelingen te algemeen en soft blijven. Informeel overleg is volgens Volt vanzelfsprekend, maar onvoldoende als sturingsinstrument.
- 1265 De heer Bonekamp wijst erop dat het financieel jaarverslag van de provincie weinig inhoudelijke informatie bevat over de maatschappelijke bijdrage en risico's van verbonden partijen. De betreffende paragraaf noemt hij "praktisch leeg". Hij vraagt Gedeputeerde Staten om in toekomstige jaarverslagen uitgebreider in te gaan op verbonden partijen, zodat Provinciale Staten eerder en beter kunnen sturen.
- 1270 Volt wil vooral meer inzicht in de bijdrage van deze partijen aan maatschappelijke doelen, omdat die nu nog onvoldoende helder zijn. De heer Bonekamp noemt daarnaast de aandachtspunten rond Afvalzorg opvallend en vraagt wat de toegevoegde waarde nog is van het aandeelhouderschap daarin, en wat er zou moeten verbeteren.
- 1275 Tot slot uit hij verbazing dat bij de evaluatie van ROM InWest niet is gesproken met de directie. Volt vindt dat opmerkelijk, zeker omdat InWest een nieuwe verbonden partij is die nog niet eerder is geëvalueerd. Hij vraagt of dit komt door het rekenkamerrapport dat eerder besproken is, of omdat een aparte evaluatie gepland staat.
- 1280 De heer **Klein** (ChristenUnie) sluit zich aan bij eerdere complimenten over de evaluatie. Hij waardeert de positieve hoofdconclusie, maar benadrukt dat de doorlichting ook belangrijke verbeterpunten laat zien. De ChristenUnie noemt drie aanbevelingen als prioritair.
- 1285 Ten eerste vraagt de heer Klein om meer aandacht voor de zeggenschap van de provincie binnen de verbonden partijen, zeker in een veranderende maatschappelijke context.
- Ten tweede wil de ChristenUnie scherper inzicht in de bijdrage van deze partijen aan provinciale maatschappelijke doelen. De heer Klein pleit voor een afwegingskader waarmee Provinciale Staten concreet kunnen toetsen in hoeverre doelen worden bereikt, in plaats van alleen algemene

1290 beleidsuitspraken. De ChristenUnie steunt daarom het voorstel om een plan van aanpak te maken dat dit inzicht moet verbeteren.

Ten derde ondersteunt Klein de aanbeveling om te inventariseren waar steviger formele sturing mogelijk en wenselijk is.

1295

De heer Klein is kritisch over de reactie van Gedeputeerde Staten. Hij noemt deze “wollig” en vindt de formulering “we nemen de aanbevelingen mee” te vrijblijvend. Hij vraagt om een expliciete toezegging dat GS alle aanbevelingen uit het rapport daadwerkelijk overnemen en uitwerkt in de nieuwe kadernota.

1300

Tot slot stelt hij een praktische vraag over het proces. De evaluatie is gedateerd op juli 2025, maar pas in januari 2026 op de agenda gezet. De heer Klein wil weten waarom er zeven maanden zijn verstreken voordat de commissie hierover spreekt.

1305 Mevrouw **Poot** (VVD) sluit zich aan bij twee punten van de ChristenUnie: de vertraagde behandeling van het rapport en de wens dat alle aanbevelingen worden overgenomen in de nieuwe kadernota.

1310 De VVD ziet verbonden partijen als één van de instrumenten om maatschappelijke doelen te realiseren. Volgens mevrouw Poot moet steeds een transparante en zorgvuldige afweging worden gemaakt of deze vorm wel de meest geschikte is. Zij wijst erop dat er soms minder vergaande alternatieven zijn, zoals subsidies of samenwerkingsverbanden. In die zin deelt de VVD het standpunt van de PvdA deels, al met een iets andere benadering.

1315 Mevrouw Poot benadrukt dat het belangrijk is om jaarlijks te evalueren of een verbonden partij nog steeds de beste manier is om het beoogde doel te bereiken. Zeggenschap is daarbij relevant, maar volgens haar is de effectiviteit van de gekozen vorm nog belangrijker. Ze verwijst naar lopende discussies over onder andere recreatieschappen en omgevingsdiensten.

1320 Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) verduidelijking: bedoelt de VVD dat sommige verbonden partijen wellicht opgeheven moeten worden?

1325 Mevrouw **Poot** (VVD) bevestigt dat dit voor de VVD een mogelijkheid is. Als het maatschappelijke doel op een effectievere manier bereikt kan worden, moet afscheid van de verbonden partij bespreekbaar zijn. Zij erkent dat dit tijd kost, maar sluit het principe niet uit.

Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) vraagt of dit standpunt ook geldt voor partijen als Alliander en PWN, die een cruciale maatschappelijke functie vervullen.

1330 Mevrouw **Poot** (VVD) antwoordt dat de VVD niet tegen verbonden partijen is. Voorbeelden zoals Alliander en PWN ziet zij juist als partijen waarvoor deze vorm wél passend is. Haar opmerkingen zijn vooral gericht op andere gevallen, zoals recreatieschappen of omgevingsdiensten, waar vraagtekens bestaan bij de huidige governance of samenwerking. Daar zouden andere vormen, zoals fusies of bedrijfsvoeringsorganisaties, mogelijk beter kunnen werken.

1335

Mevrouw Poot herhaalt dat de VVD graag ziet dat de conclusies en aanbevelingen uit het evaluatierapport terugkomen in de nieuwe kadernota Verbonden Partijen.

Daarnaast benoemt zij vier aanvullende punten:

- 1340 1. De VVD ondersteunt conclusie 2 over het vergroten van zeggenschap, maar wijst erop dat dit alleen kan als er voldoende capaciteit en inhoudelijke kennis beschikbaar is. Mevrouw Poot vraagt hoe de gedeputeerde hiernaar kijkt en of de organisatie daar goed op is toegerust.
- 1345 2. Over de NV Afvalzorg Holding stelt zij een vervolgvraag. Het college onderschrijft het belang van scherp toezicht op financiële risico's, maar mevrouw Poot wil weten hoe dat in de praktijk gebeurt. Ze vraagt of er bijvoorbeeld gewerkt wordt met grenswaarden of andere concrete signaleringsinstrumenten.
- 1350 3. Mevrouw Poot benadrukt het belang van duidelijke rollen en transparante samenwerking tussen provincie en verbonden partijen, vooral als deze elkaar op verschillende niveaus en momenten ontmoeten. Ze wijst daarom het voorstel van GroenLinks af om Statenleden naar aandeelhoudersvergaderingen te sturen. Volgens haar is dat niet in lijn met rolzuiverheid. Ze vraagt hoe de gedeputeerde deze principes bewaakt en op welke manier Provinciale Staten daarin worden meegenomen.
- 1355 4. Tot slot vraagt mevrouw Poot aandacht voor de constatering in het rapport dat de organisatie rond verbonden partijen in Noord-Holland flexibel maar versnipperd is. Ze wijst op andere provincies en gemeenten die dit anders aanpakken. Mevrouw Poot wil weten of de gedeputeerde die versnippering herkent en of zij van plan is om dit te herzien.

- 1360 Mevrouw **Cornelisse** (PVV) stelt dat de evaluatie van ROM InWest grotendeels bevestigt wat al eerder bekend was. Volgens haar komt dit doordat het evaluatierapport uit juli 2025 stamt, terwijl het Rekenkamerrapport over InWest van latere datum is.

- 1365 De PVV maakt zich zorgen over het ontbreken van actuele inzichten en stelt in het bijzonder de vraag of er binnen ROM InWest een exitstrategie bestaat. Mevrouw Cornelisse benadrukt dat de PVV zo'n strategie belangrijk vindt. Verder heeft zij geen aanvullende opmerkingen over het rapport.

- 1370 Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) stelt namens 50PLUS een reeks inhoudelijke vragen, gericht op het versterken van democratische controle en maatschappelijke verantwoording van verbonden partijen.

- 1375 1. Zij uit zorg over het beperkte zicht op de maatschappelijke meerwaarde van vitale voorzieningen zoals PWN en Alliander. Ze vraagt welke concrete eisen het college in de nieuwe kadernota gaat opnemen, zodat Statenleden hun controlerende taak beter kunnen uitvoeren.
- 1380 2. 50PLUS is kritisch over de nadruk van GS op informele sturing. Mevrouw Van der Helm-Chandansingh vraagt hoe transparantie wordt geborgd als afspraken buiten formele structuren plaatsvinden. Ze vreest dat de democratische controle hierdoor verwatert en dat besluitvorming zich verplaatst van de Statenzaal naar de wandelgangen.

3. Met betrekking tot afvalstortlocaties vraagt zij of het college in de nieuwe beleidsvisie zwaarder laat wegen wat de gezondheidseffecten zijn voor omwonenden, boven het financiële aandeelhoudersbelang. Voor 50PLUS is een gezonde leefomgeving leidend.
- 1385 4. Tot slot stelt zij een vraag over de selectie van toezichthouders bij verbonden partijen. Zij vraagt hoe wordt geborgd dat bestuurders niet alleen bedrijfseconomische kennis meebrengen, maar ook maatschappelijke ervaring hebben en gevoel hebben voor wat er speelt onder inwoners. Ze wil dat deze bestuurders actief bijdragen aan het realiseren van provinciale publieke doelen.
- 1390 De heer **Van der Heijden** (D66) complimenteert de ambtelijke organisatie voor de gedegen evaluatie. Hij is blij dat de provincie hiervoor geen extern bureau heeft ingehuurd, maar stelt wel een procesvraag: hoe verhoudt het zich dat het college reageert op een evaluatie die ambtenaren – normaal sprekend namens het college – zelf hebben opgesteld?
- 1395 De fractie van D66 kan zich grotendeels vinden in de evaluatie, maar heeft moeite met de conclusie dat verbonden partijen soms te ver op afstand staan. De heer Van der Heijden erkent dat dit ongemak oproept, vooral omdat Provinciale Staten niet op de dagelijkse gang van zaken kunnen sturen. Tegelijkertijd wijst hij op de balans die nodig is: niet elk initiatief hoeft volledig onder directe provinciale zeggenschap te vallen.
- 1400 Hij noemt als voorbeeld de recente schriftelijke vragen van de heer Kanik (D66) over Alliander, waarmee D66 probeerde invloed uit te oefenen op het aanpakken van netcongestie. D66 is dus ook op zoek naar manieren om maatschappelijke doelen via verbonden partijen te beïnvloeden, zonder ze volledig naar binnen te trekken. De heer Van der Heijden vraagt daarom aan GS welke
- 1405 nadelen ontstaan als de provincie toekomstige initiatieven structureel te dicht bij zich houdt.
- Tot slot sluit hij aan bij eerdere opmerkingen over Afvalzorg. Hij wijst erop dat er geen beleidskader bestaat voor deze verbonden partij, ondanks de lopende lobby voor het verruimen van het moratorium op afvalstort. De heer Van der Heijden stelt voor om alsnog een beleidskader
- 1410 op te stellen, zeker gezien het grote aantal (gesloten) stortplaatsen in Noord-Holland.
- Mevrouw **Engels** (CDA) benadrukt het belang van regelmatige evaluatie van verbonden partijen, omdat veel provinciale taken daar zijn ondergebracht. Zij heeft één vraag en een belangrijke kanttekening.
- 1415 De CDA-fractie vraagt waarom slechts een deel van de verbonden partijen is meegenomen in deze evaluatie, en op basis van welke criteria deze selectie tot stand is gekomen. Zij sluit hiermee aan bij een eerdere vraag van Volt.
- 1420 Verder reageert mevrouw Engels op de algemene lijn in het rapport, waarin wordt gepleit voor sterkere sturingsmogelijkheden vanuit de provincie. Die behoefte begrijpt het CDA, gezien de toenemende maatschappelijke complexiteit. Tegelijkertijd waarschuwt zij ervoor dat de provincie niet doorschiet in bemoeienis. Verbonden partijen staan bewust op afstand, en dat vraagt om terughoudendheid. Volgens het CDA past inhoudelijke betrokkenheid via wettelijke kaders en
- 1425 benoemingen van bestuurders, maar moet de provincie niet alles willen overnemen.

Tot slot sluit zij zich aan bij andere fracties die kritisch zullen kijken naar hoe Gedeputeerde Staten de conclusies en aanbevelingen uit de evaluatie concreet verwerken in de kadernota Verbonden Partijen.

1430

De heer **Hollebeek** (PvdD) begint met een kritische blik op de procesmatige insteek van de bespreking. Hij vindt de oproep om alleen "kennis te nemen" van de evaluatie en de aanbevelingen te "onderschrijven" te vrijblijvend. De heer Hollebeek pleit voor een concretere bespreking van welke aanbevelingen de commissie wel of niet wil overnemen.

1435

Hij spreekt waardering uit voor de evaluatie en erkent het belang van verbonden partijen voor het provinciale beleid. De eerste twee conclusies van het rapport noemt hij open deuren: complexiteit neemt toe en dat vraagt om meer sturing. Hij verwijst naar partijen als PWN en Alliander, die zich niet meer uitsluitend richten op hun oorspronkelijke taken. Volgens de heer Hollebeek is het logisch om in zulke gevallen te kijken naar meer grip, mits zorgvuldig afgewogen. Hij sluit zich daarmee deels aan bij zowel GroenLinks als VVD en CDA.

1440

De derde conclusie vindt hij inhoudelijk het belangrijkste: bij veel verbonden partijen ontbreekt inzicht in hun bijdrage aan maatschappelijke en strategische doelen. De heer Hollebeek stelt dat dit inzicht cruciaal is om te bepalen waar meer of minder sturing nodig is.

1445

Wat betreft de voorgestelde sturingsinstrumenten, zoals prestatiecontracten en beheerafspraken, stelt hij zich terughoudend op. Hij vindt het niet aan Provinciale Staten om op dit niveau te bepalen wat wel of niet moet worden ingezet.

1450

Over de inzet op informele sturing is de heer Hollebeek genuanceerd. Hij erkent dat informele contacten belangrijk kunnen zijn, maar waarschuwt voor een risico op verlies aan transparantie. Hij vraagt Gedeputeerde Staten concreet hoe transparantie wordt gewaarborgd wanneer informele sturing wordt toegepast, zeker richting Provinciale Staten als hoogste democratische orgaan.

1455

Tot slot steunt hij de eerder geuite oproep tot het opstellen van een beleidskader voor Afvalzorg, zoals ook andere partijen al hebben benoemd.

1460

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Rommel** begint met een toelichting op de datum van het evaluatierapport. Hoewel het rapport is gedateerd op juli 2025, verklaart zij dat de bestuurlijke betrokkenheid pas eind juni 2025 is gestart. Zijzelf kreeg toen pas een memo met uitleg over de opzet van de evaluatie en welke verbonden partijen daarin zouden worden opgenomen. Pas eind november 2025 heeft het college (GS) de evaluatie officieel vastgesteld. Direct daarna is het stuk naar Provinciale Staten gestuurd. Gedeputeerde Rommel waardeert het dat Statenleden scherp op de datum letten.

1465

Over de omgang met de conclusies en aanbevelingen maakt gedeputeerde Rommel onderscheid. Volgens haar betekent het "onderschrijven van conclusies" dat GS erkennen dat de geconstateerde problemen of bevindingen terecht zijn. De aanbevelingen worden echter niet automatisch overgenomen. GS bekijken per aanbeveling of deze uitvoerbaar of wenselijk is en weegt ze mee in de beleidsvorming. Daarbij geeft zij aan dat GS soms ook een andere aanpak kiezen.

1470

1475 Ze noemt als voorbeeld PWN, waar inmiddels de rol van GS is opgesplitst: Gedeputeerde Gielen richt zich nu op de inhoudelijke kant (zoals drinkwater en natuur), terwijl Gedeputeerde Rommel als aandeelhouder optreedt. Deze splitsing moet leiden tot betere inhoudelijke sturing vanuit de Staten en meer duidelijkheid in de rolverdeling binnen GS. Volgens Rommel sluit dit direct aan op een van de conclusies uit de evaluatie: de noodzaak van betere afbakening van rollen.

1480

De heer **Van der Heijden** (D66) maakt bezwaar tegen het gebruik van de term "onderschrijven". Volgens hem betekent dit letterlijk dat de Staten hun goedkeuring geven aan de aanbevelingen, terwijl daar juist discussie over bestaat. Hij sluit zich aan bij de opmerking van de heer Hollebeek dat de B-brief scherper had moeten vragen naar de mening van de commissie over specifieke

1485

aanbevelingen.

Gedeputeerde **Rommel** erkent dit verschil in interpretatie, maar blijft bij haar uitleg. Voor haar betekent "onderschrijven" van conclusies dat GS deze erkennen, en dat aanbevelingen per stuk worden afgewogen. Zij vindt het niet nodig om steviger in de tekst van de B-brief te formuleren wat er van de commissie wordt gevraagd.

1490

De heer **Hollebeek** (PvdD) vraagt wanneer Provinciale Staten inzicht krijgen in welke aanbevelingen GS wel of niet overnemen. Dit is volgens hem belangrijk voor het vervolgtraject.

1495 Gedeputeerde **Rommel** verwijst naar haar geplande toelichting in deze vergadering. Zij wil in haar eigen bijdrage ingaan op wat GS al met de aanbevelingen hebben gedaan of van plan is te doen. Daarna kunnen Statenleden aanvullende vragen stellen. Ze geeft aan dat niet alles vooraf in een brief kan worden vastgelegd, omdat er na vaststelling in GS nog aanvullende stappen zijn gezet.

1500 De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt om een puntsgewijze reactie in de toekomst, waarin GS per aanbeveling duidelijk maken wat zij wel en niet overneemt. Hij vindt de huidige toelichting in de brief te algemeen. Volgens hem moeten Statenleden vooraf kunnen zien waar GS mee aan de slag gaan.

1505 Gedeputeerde **Rommel** reageert dat dit in principe de werkwijze is, maar dat het niet altijd mogelijk is als GS tijdens of na de vaststelling aanvullende maatregelen nemen. Ze onderstreept dat GS de aanbevelingen serieus nemen, ook als de gekozen aanpak afwijkt van wat in de evaluatie is voorgesteld.

1510 Gedeputeerde Rommel licht toe dat de taakverdeling bij PWN inmiddels is aangepast om beter te sturen op de maatschappelijke doelen. Ze benadrukt dat een aandeelhoudersvergadering primair over financiële zaken gaat, terwijl inhoudelijke beleidsdoelen een andere aanpak vragen. Met de splitsing van verantwoordelijkheden binnen GS denken zij daar beter invulling aan te kunnen geven.

1515

Gedeputeerde Rommel noemt Alliander als een lastige casus. De provincie Noord-Holland bezit slechts 9,16% van de aandelen, wat beperkte zeggenschap oplevert. Gedeputeerde Rommel benadrukt dat een actieve rol in zo'n onderneming anders uitpakt dan bij een gemeenschappelijke regeling (GR), waarin de provincie vaak wél rechtstreeks inhoudelijk

1520

betrokken is.

1525 Gedeputeerde Rommel legt het verschil uit tussen zeggenschap bij NV's en BV's en bij GR's. Bij recreatieschappen, bijvoorbeeld, kan zij inhoudelijk deelnemen aan alle vergaderingen. In een vennootschap ligt die rol anders: de aandeelhoudersvergadering gaat vooral over financiële kwesties en algemene koers, niet over dagelijkse of inhoudelijke sturing. Elke vorm heeft volgens haar voor- en nadelen.

Op de vraag vanuit de commissie of de provincie soms ook uit verbonden partijen stapt, antwoordt gedeputeerde Rommel bevestigend. Zij noemt enkele voorbeelden:

- 1530 • Goois Natuurreservaat (GNR): Uittreden uit deze verbonden partij in de vorige periode was volgens gedeputeerde Rommel best lastig. Uittreden uit een verbonden partij is vaak moeilijker dan toetreden.
- 1535 • RNH (Recreatie Noord-Holland): Hier lukte het niet om de aandelen te verkopen. De provincie heeft daarom de structuur van de organisatie aangepast om meer zeggenschap te krijgen.
- Zeestad: De provincie is uit deze verbonden partij gestapt, omdat het oorspronkelijke doel bereikt was.

1540 Gedeputeerde Rommel benadrukt hiermee dat er actief wordt nagedacht over de noodzaak en vorm van deelname aan verbonden partijen. Soms kiezen GS ervoor om aanpassingen te doen in de structuur voor meer invloed, en in andere gevallen wordt afscheid genomen als de betrokkenheid niet langer nodig is.

1545 De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt hoe Gedeputeerde Rommel terugkijkt op het vertrek van de provincie uit Zeestad, aangezien hij van de directeur-bestuurder heeft vernomen dat deze daar niet gelukkig mee is. Volgens die bestuurder is Zeestad nu volledig overgeleverd aan de lokale Helderse politiek.

1550 Gedeputeerde **Rommel** legt uit dat Zeestad ooit is opgericht met een duidelijk afgebakende rol: het herontwikkelen van de stadskern van Den Helder, met een looptijd van twee jaar. De provincie trad destijds toe om dat proces financieel en bestuurlijk te ondersteunen. Toen het provinciale geld op was en de afgesproken doelen waren gerealiseerd, hebben GS besloten de verbondenheid te beëindigen.

1555 Gedeputeerde Rommel erkent dat betrokken partijen het vertrek van de provincie jammer kunnen vinden, juist omdat de aanwezigheid van de provincie vaak rust en richting geeft. Toch vindt zij het logisch dat Noord-Holland is uitgestapt, omdat de provincie geen inhoudelijke rol meer had bij de resterende maatschappelijke opgaven binnen Zeestad. Daarom was voortzetting van de deelname als verbonden partij niet langer passend.

1560 Gedeputeerde Rommel gaat in op meerdere inhoudelijke punten die in de commissie zijn benoemd rond Afvalzorg, het moratorium op afvalstort, de maatschappelijke functie van stortplaatsen, en de rol van informele sturing.

1565 Over het moratorium op afvalstortingen, dat door de PvdA ter sprake werd gebracht, geeft gedeputeerde Rommel aan dat zij het onderwerp best lastig vindt. Zij legt uit dat er in Nederland een scheiding bestaat tussen het bezit van een stortlocatie (de grond) en het beschikken over een

1570 vergunning. Deze twee zijn momenteel niet aan elkaar gekoppeld. Dit kan ertoe leiden dat een partij met een stortlocatie, maar zonder vergunning, toch een monopoliepositie inneemt: die partij bepaalt de toegang tot de locatie en kan daar hoge kosten aan verbinden. Tegelijkertijd kan een andere partij wél een vergunning hebben om te storten, maar géén plek.

1575 Gedeputeerde Rommel vindt dit onwenselijk en pleit er daarom via het IPO voor om vergunningverlening en locatie meer met elkaar in verbinding te brengen. Ze benadrukt dat stortplaatsen, ondanks de inzet op circulariteit, altijd nodig zullen blijven omdat er altijd restafval blijft bestaan. Vanuit dat perspectief vindt zij het jammer dat in het evaluatierapport staat dat de maatschappelijke waarde van Afvalzorg niet is onderkend. Volgens haar vervult Afvalzorg wel degelijk een belangrijke publieke taak.

1580 Gedeputeerde Rommel benadrukt dat publieke zeggenschap over stortplaatsen zelfs zou moeten worden versterkt, niet alleen op provinciaal niveau maar ook landelijk. Juist om monopolievorming en prijsopdrijving te voorkomen.

1585 Vervolgens gaat zij in op het punt van informele sturing, dat door meerdere partijen is besproken. Gedeputeerde Rommel geeft een voorbeeld: tijdens een eerder debat over de rekenrente voor stortplaatsen gaven verschillende fracties in de Staten aan dat een percentage van 4,1% gewenst was, terwijl GS zelf meer richting 4,3% dachten. Volgens gedeputeerde Rommel wordt zo'n signaal, hoewel informeel en niet juridisch bindend, wel degelijk meegenomen en vastgelegd. Ze stelt dat dit bewijst dat informele sturing transparant kan zijn én waardevol voor de besluitvorming.

1590 Gedeputeerde Rommel sluit zich aan bij de opmerking van Statenlid Korzelius (GroenLinks) over het grote maatschappelijke belang van verbonden partijen zoals PWN. Zij onderstreept dat dit belang inderdaad zwaar weegt in de afwegingen van GS.

1595 Op de opmerking dat in de jaarrekeningen van deelnemingen weinig terug te vinden is over maatschappelijke bijdragen, antwoordt zij dat de kadernota daar niet het juiste instrument voor is. Die nota stelt kaders, maar de jaarrekening biedt meer ruimte om dit soort informatie op te nemen. Ze vindt zelf dat het onderdeel over maatschappelijke doelstellingen scherper had gekund. Gedeputeerde Rommel zegt toe te zullen bekijken wat er op basis van de opmerkingen van de commissie mogelijk is om in de jaarrekening meer inzicht te geven in maatschappelijke effecten van verbonden partijen.

1605 Op de vraag van Volt waarom er bij de evaluatie van ROM InWest niet met de directie is gesproken, legt gedeputeerde Rommel uit dat dit samenhangt met het gelijktijdige onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer. GS hebben toen besloten om het evaluatiehoofdstuk over ROM InWest vooral te baseren op dat bestaande onderzoek en andere documenten. De directie heeft wel de gelegenheid gekregen om feitelijke onjuistheden in het betreffende hoofdstuk te corrigeren.

1610 Verschillende partijen noemden het verschil in sturingsmogelijkheden tussen verbonden partijen met een NV/BV-structuur en partijen die onder een gemeenschappelijke regeling vallen. Gedeputeerde Rommel bevestigt dat uittreden uit een GR juridisch complexer is dan bij een NV. Ze kondigt aan dat GS binnenkort terugkomen op de vraag hoe verder om te gaan met recreatieschappen. De VVD had hiervoor de DVO als mogelijk alternatief genoemd. Binnen GS wordt daar verschillend over gedacht, maar het gesprek wordt voortgezet.

1615

Gedeputeerde Rommel benadrukt dat zij ook buiten evaluaties om regelmatig samen met ambtenaren de positie van verbonden partijen bespreekt. Daarbij wordt steeds gekeken of deelname nog logisch en doelmatig is. De relatie met verbonden partijen wordt dus niet alleen tijdens officiële evaluaties beoordeeld.

1620

De PVV vroeg of er voor ROM InWest een exitstrategie bestaat. Gedeputeerde Rommel noemt dat een terechte maar ingewikkelde vraag. Zij is daar op dit moment niet mee bezig, omdat ROM InWest nog een jonge organisatie is met een duidelijke maatschappelijke functie. Volgens haar erkent ook het Rijk die rol, mede gezien de investeringen die worden gedaan. Mocht er in de toekomst aanleiding zijn om uit te treden, dan gelden daar vaste regels voor. Zo moeten aandelen worden aangeboden aan andere aandeelhouders. Die staan er nu echter niet om te springen. Daarom vindt gedeputeerde Rommel dat een eventuele exit nu niet aan de orde is.

1625

1630

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) vraagt of het niet juist wenselijk is om vooraf vast te leggen wat een exitstrategie inhoudt bij deelname aan een verbonden partij. Zij benadrukt dat het niet alleen gaat om hoe maatschappelijk waardevol een partij is, maar vooral om het vooraf helder hebben van de voorwaarden waaronder de provincie eventueel zou kunnen uittreden. Volgens haar geeft dat alle betrokkenen duidelijkheid en voorkomt het problemen in de toekomst.

1635

Gedeputeerde **Rommel** erkent dat zij de eerdere vraag van de PVV mogelijk verkeerd had geïnterpreteerd. Zij is het nu volledig met mevrouw Cornelisse (PVV) eens. Gedeputeerde Rommel noemt het voorbeeld van het Goois Natuurreservaat, waar in het verleden geen exitmogelijkheid was opgenomen en waar de provincie dus in een soort eeuwigdurende deelname vastzat. Dat heeft volgens haar tot lastige situaties geleid.

1640

Wat betreft ROM InWest geeft gedeputeerde Rommel aan dat daar wel degelijk regels voor uittreding zijn opgenomen, zoals het verplicht aanbieden van aandelen aan andere aandeelhouders. Voor andere fondsen, zoals het MKB Fonds of het Transitiefonds, ligt dat anders, omdat deze zijn gericht op instandhouding of specifieke beleidsdoelen.

1645

Gedeputeerde Rommel bevestigt dat GS er in het verleden en bij elke nieuwe deelname nadrukkelijk op letten dat de voorwaarden voor een mogelijke uittreding goed zijn vastgelegd. Zij bedankt de PVV voor het onder de aandacht brengen van dit punt en vergelijkt het met een huwelijk: het is verstandig om de afspraken over een eventuele echtscheiding al bij het sluiten van het huwelijk vast te leggen.

1650

Op de vraag van D66 waarom GS reageren op een evaluatie die ambtelijk is opgesteld, antwoordt zij dat GS dit onderzoek beschouwen als een onafhankelijk onderzoek. Juist om die reden vindt zij het passend dat het college formeel reageert op de bevindingen en aanbevelingen.

1655

Op de vraag van het CDA waarom juist deze selectie van verbonden partijen in de evaluatie is meegenomen, legt gedeputeerde Rommel uit dat is gekozen voor partijen met een relatief beperkte sturingsmogelijkheid, maar met een groot maatschappelijk belang. Daarbij is ook gekeken naar welke partijen bij eerdere evaluaties aan bod kwamen, om afwisseling te creëren.

1660

Voor deze ronde zijn PWN, Afvalzorg en partijen rond energie en afval gekozen vanwege de actualiteit van thema's als de energietransitie, waterbeheer en circulaire economie.

1665 Ten aanzien van de eerder gestelde vraag over de kadernota geeft gedeputeerde Rommel aan dat zij bereid is de aanbevelingen uit de evaluatie waar mogelijk in de nieuwe kadernota mee te nemen. Tegelijkertijd herhaalt zij dat meer gedetailleerde informatie over verbonden partijen, zoals prestaties en risico's, vooral thuishoort in de jaarrekening en het jaarverslag. GS zullen bekijken wat daar aanvullend mogelijk is.

1670 De heer **Bonekamp** (Volt) vraagt een nadere toelichting op de opmerking van gedeputeerde Rommel over de jaarrekening. Hij wil weten of zij bedoelt dat er in de jaarrekening voortaan explicieter aandacht komt voor risico's bij verbonden partijen. Hij verwijst daarbij naar zijn eerdere opmerking dat deze informatie nu vaak ontbreekt.

1675 Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat zij dit voorstel wil verkennen samen met de ambtelijke organisatie. Zij wil nagaan welke informatie over verbonden partijen, zoals risico's en maatschappelijke effecten, op een zinvolle en betrouwbare manier kan worden opgenomen. Volgens haar is het niet vanzelfsprekend dat de provincie van elke verbonden partij alles weet, wat de mate van detail in de jaarrekening beperkt. Gedeputeerde Rommel zegt toe hierop terug te komen met een voorstel over wat er wél mogelijk is om Provinciale Staten beter inzicht te
1680 geven.

De heer **Van der Heijden** (D66) herhaalt zijn eerdere vraag aan gedeputeerde Rommel: wat zijn de nadelen als de provincie verbonden partijen dichterbij zich toe zou trekken? Hij legt uit dat het rapport stelt dat verbonden partijen nu te veel op afstand staan, en dat GS die conclusie
1685 onderschrijven. De heer Van der Heijden wil daarom weten wat de keerzijde is van het zoeken naar meer betrokkenheid, zodat daarover bij de bespreking van de kadernota in het tweede kwartaal 2026 een inhoudelijk debat kan worden gevoerd.

Gedeputeerde **Rommel** erkent dat ze de vraag lastig vindt om eenduidig te beantwoorden, omdat
1690 het sterk per situatie verschilt. Ze gaat ervan uit dat de heer Van der Heijden (D66) niet op financiële kosten doelt, maar op bestuurlijke of organisatorische nadelen. Gedeputeerde Rommel wijst erop dat verbonden partijen juist bewust op afstand zijn gezet. Ze noemt het voorbeeld van RNH, waarbij bleek dat die afstand te groot werd. Omdat de provincie op meerdere manieren bij het werk van RNH betrokken was, hebben GS uiteindelijk besloten de zeggenschap te vergroten,
1695 onder meer door wijzigingen in de governance.

Gedeputeerde Rommel geeft aan dat dit soort ingrepen niet overal mogelijk zijn. Bij een partij als
Alliander kan de provincie bijvoorbeeld alleen via het formele aandeelhouderschap invloed uitoefenen. Bij PWN zijn eerder de statuten aangepast om meer betrokkenheid mogelijk te
1700 maken. En bij gemeenschappelijke regelingen is er vaak al sprake van directe betrokkenheid via vertegenwoordiging in het bestuur. Ze concludeert dat de mogelijkheden per geval sterk verschillen, waardoor een algemeen antwoord op de vraag van D66 niet mogelijk is. De gedeputeerde zal op een later moment deze vraag uitgebreider beantwoorden.

1705 De heer **Van der Heijden** (D66) erkent dat gedeputeerde Rommel hiermee precies het dilemma van D66 beschrijft: het zoeken naar de juiste balans tussen afstand en sturing. Juist daarom stoorde hij zich aan de volgens hem eenzijdige conclusie in het evaluatierapport. Hij herhaalt zijn

verzoek aan GS om in de aankomende kadernota hier uitgebreider en genuanceerder op terug te komen, zodat Provinciale Staten dit punt beter kunnen bespreken.

1710

Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) maakt een punt van orde en merkt op dat een van haar vragen nog niet is beantwoord. Ze vraagt of Gedeputeerde Staten invloed heeft op de selectie van toezichthouders bij verbonden partijen. In het bijzonder wil zij weten of er wordt gekeken naar maatschappelijke ervaring en gevoel voor wat er speelt onder inwoners.

1715

Gedeputeerde **Rommel** erkent dat zij deze opmerking als een stelling had opgevat en daarom niet had beantwoord. Ze verduidelijkt dat GS formeel geen directe invloed hebben op de benoeming van toezichthouders. Wel geven GS bij gesprekken met verbonden partijen altijd mee dat het belangrijk is om niet uitsluitend mensen met technische of bedrijfsmatige expertise aan te stellen, maar juist ook personen met maatschappelijke betrokkenheid en politieke sensitiviteit. Dat signaal wordt structureel afgegeven, maar de uiteindelijke besluitvorming ligt bij de betreffende organisatie.

1720

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken.

1725

8 B-agenda Economie (Economie, havens, datacenters, detailhandel, etc.)

8.a Datacenters: Afhandeling motie M17–2025 ethisch verantwoord datacenterbeleid

Tijdens de vergadering van Provinciale Staten van maandag 3 februari 2025 is bij behandeling van het agendapunt ‘Vaststellen datacenter strategie 2025–2027’ de motie ‘Noord–Holland op weg naar ethisch verantwoorde datacenterstrategie’ aangenomen. GS stellen door middel van een brief aan PS voor deze motie als afgedaan te beschouwen.

1730

Behandelvoorstel:

De commissie wordt gevraagd of motie M17 uit 2025 als afgedaan kan worden beschouwd.

1735

De heer **Van der Heijden** (D66) verzoekt om de agendapunten 8.a en 8.b gevoegd te behandelen. Volgens hem liggen deze onderwerpen inhoudelijk in elkaars verlengde, waardoor een gezamenlijke bespreking logisch en efficiënt is.

1740

De **voorzitter** concludeert dat op basis van een gewogen stemming de agendapunten 8.a, Afhandeling motie M17–2025 ethisch verantwoord datacenterbeleid, en 8.b, C naar B-verzoek PvdA grip op datacenters naar aanleiding bewonersbrief over komst datacenters, gevoegd zullen worden behandeld.

1745

8.b Datacenters: C naar B-verzoek PvdA grip op datacenters naar aanleiding bewonersbrief over komst datacenters

Eerste termijn commissie

Mevrouw **Ten Ham** (PvdA) uit stevige kritiek op het voorstel van Gedeputeerde Staten om motie M17–2025 als afgedaan te beschouwen. Volgens de PvdA komt het voorstel neer op: “Waarom niet? Daarom niet.” De fractie benadrukt dat de motie is bedoeld om meer grip te krijgen op datacenters, zowel op locatiekeuze en ruimtelijke inpassing als op duurzaamheidsaspecten en inhoudelijke kwesties zoals de opslag van verontrustende content, bijvoorbeeld beelden van kindermisbruik.

1750

1755

Mevrouw Ten Ham noemt de onderbouwing van Gedeputeerde Staten mager, zeker gezien de lange tijd sinds het aannemen van de motie. De PvdA wil weten welke juridische experts zijn geraadpleegd, welke alternatieve opties zijn onderzocht en waarom deze zijn afgefallen. De fractie vindt het onderscheid tussen het fysieke domein en inhoudelijke aspecten arbitrair.

1760

Volgens de PvdA hanteren Gedeputeerde Staten zelf een brede interpretatie van 'fysiek', bijvoorbeeld wanneer het gaat om gezondheid, welzijn en werkgelegenheid. In artikel 6.32 van de Omgevingsverordening staat bovendien dat datacenterontwikkeling aantoonbaar moet bijdragen aan brede welvaart. Mevrouw Ten Ham vraagt of GS het ermee eens zijn dat dit verder reikt dan het fysieke domein, en zo ja, waarom dat dan niet mag gelden voor de aanpak van problematische content.

1765

Tot slot zegt de PvdA toch akkoord te gaan met het afdoeningsvoorstel, ondanks de teleurstelling over het proces. Mevrouw Ten Ham benadrukt dat de kwestie voor de PvdA hiermee niet is afgerond. De fractie zal met nieuwe voorstellen komen om daadwerkelijk grip te krijgen op datacenters.

1770

Mevrouw Ten Ham licht vervolgens het agenderingsverzoek van C naar B toe. In februari 2025 hebben Provinciale Staten een nieuwe datacenterstrategie vastgesteld. Die strategie beoogt grip op datacenters, clusteren op aangewezen locaties, duidelijke duurzaamheidsvoorwaarden en het weren van nieuwe hyperscale datacenters. Volgens de PvdA is dat een goede ontwikkeling.

1775

Toch blijkt afgelopen zomer een vergunning te zijn afgegeven voor een nieuwe hyperscale in het Westelijk Havengebied. Mevrouw Ten Ham benadrukt dat de PvdA deze vergadering niet gebruikt om dat besluit terug te draaien, maar om te toetsen of de strategie voldoende krachtig is.

1780

Volgens de fractie is er mogelijk sprake van een maas in de wet. Door één groot datacenter op te knippen in drie kleinere, lijkt het formeel niet meer te gaan om een hyperscale. Mevrouw Ten Ham noemt dat 'creatief boekhouden' en vraagt hoe Gedeputeerde Staten zulke constructies willen tegengaan.

1785

Ook plaatst zij vraagtekens bij de governance van de ontwikkelaar. De structuur lijkt te bestaan uit lege BV's, wat weinig transparantie biedt.

1790

Daarnaast wijst de PvdA op het belang van brede welvaart. De ontwikkeling van het datacenter vergt tachtig megawatt stroom, wat zou kunnen drukken op de netcapaciteit in een strategisch gebied. Dat is zorgelijk in het licht van ambities rond de circulaire economie en geplande woningbouw. Mevrouw Ten Ham vraagt hoe deze belangen zijn meegewogen door de Omgevingsdienst bij de vergunningverlening.

1795

Zij sluit af met een algemene vraag aan de commissie: hoe vinden zij zelf dat de uitvoering van de datacenterstrategie verloopt?

1800

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt waarop de PvdA baseert dat sprake is van een nieuwe hyperscale. Volgens hem blijkt uit de beantwoording van technische vragen dat dit niet het geval is. Ook betwijfelt hij of het project zal leiden tot netcongestie, omdat het betrokken substation speciaal is aangelegd voor datacenters.

1805 Mevrouw **Ten Ham** (PvdA) reageert dat het totaalvermogen van de drie onderdelen samen op 80 tot 100 megawatt uitkomt. Volgens haar valt dit volgens de datacenterstrategie wél binnen de definitie van een hyperscale.

1810 De heer **Van der Heijden** (D66) wijst erop dat volgens de formele regels elk van de drie torens als een afzonderlijk datacenter wordt beschouwd. Die mogen wettelijk niet bij elkaar worden opgeteld.

1815 Mevrouw **Ten Ham** (PvdA) houdt vast aan haar standpunt. Zij wijst op een bijgevoegde brief, waaruit volgens haar blijkt dat het om één en dezelfde organisatie gaat. Daarom vindt zij dat de drie torens wél gezamenlijk moeten worden beschouwd en dat de optelsom wél relevant is voor de beoordeling.

1820 De heer **Stulemeijer** (VVD) bedankt de PvdA voor het agenderen van de brief van Stichting PILP.

1825 Wat betreft motie M17–2025 geeft de VVD aan akkoord te zijn met het voorstel van Gedeputeerde Staten om deze als afgehandeld te beschouwen. Volgens de VVD maken GS duidelijk dat PS geen juridische ruimte hebben om uitvoering te geven aan de motie.

1830 Tegelijkertijd spreekt de heer Stulemeijer zijn zorgen uit over de impact van hyperscale datacenters. Die leggen volgens hem een groot beslag op schoon drinkwater en op provinciale gronden. Dat vormt een bedreiging voor de infrastructuur, zeker wanneer beleid ontbreekt of onvoldoende wordt uitgevoerd.

1835 De VVD deelt de zorgen van de PvdA over de uitvoering van een ethisch verantwoord datacenterbeleid. De heer Stulemeijer wijst daarbij op het bredere geopolitieke speelveld, dat de urgentie van zorgvuldige beleidskeuzes vergroot. Hij nodigt andere fracties uit om hun visie op deze thematiek te delen.

1840 De heer **Van der Heijden** (D66) benadrukt dat D66 nog steeds blij is met het datacenterbeleid van de provincie. Volgens hem is het belangrijk te herinneren dat dit beleid is opgesteld naar aanleiding van de situatie in Hollands Kroon. Hij wijst erop dat het beleid vorig jaar juist is aangescherpt.

1845 D66 vindt het van waarde dat Noord-Holland nog steeds ruimte en duidelijke kaders biedt aan datacenters. De aanwezigheid van het internetknooppunt zorgt volgens de heer Van der Heijden voor een relevant ecosysteem waarin datacenters passen.

1850 Hij spreekt zijn teleurstelling uit over de houding van de PvdA. Volgens hem lijkt die fractie nu helemaal af te willen van datacenters, wat op een moratorium zou neerkomen. D66 vindt dat onverstandig, juist in een tijd waarin strategische autonomie belangrijk is. Nederlandse datacenters, bijvoorbeeld voor instellingen als de Vrije Universiteit op het Science Park, zorgen ervoor dat data niet altijd via Amerikaanse aanbieders hoeven te lopen.

Tot slot vindt de heer Van der Heijden het niet terecht om de drie datatoren in het Westelijk Havengebied samen te tellen tot één hyperscale. In de beantwoording van de technische vragen staat volgens hem duidelijk dat dit wettelijk niet is toegestaan.

1850

Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) stelt dat datacenters veel ruimte vragen en zwaar drukken op water- en energieverbruik. Alleen daarom al vindt de SP dat de provinciale datacenterstrategie aanscherping verdient. In de praktijk ontstaan volgens haar allerlei 'geitenpaden' waarmee ontwikkelaars toch hun gang kunnen gaan.

1855

Ze verwijst naar eerdere voorbeelden, zoals de aankoop van 50.000 hectare door Microsoft in Hollands Kroon. Daarbij vroeg zij destijds al: wat geldt nu als een lopend project? Is dat grond kopen, of al een netaansluiting aanvragen? Soms is er nog geen bouwvergunning, maar wordt er al wel voorgesorteerd op realisatie.

1860

Ook spreekt zij haar steun uit voor de kritiek van de PvdA op de constructie van drie datatoren. Volgens de SP blijft het, ondanks formele scheiding, dezelfde ontwikkelaar die in delen bouwt om onder regels uit te komen. Ze vergelijkt dit met een praktijk in woningbouw: drie keer een klein project dat samen toch een groot project vormt.

1865

Mevrouw Alberts-Oosterbaan noemt dat ook in andere gemeenten, zoals Haarlemmermeer, datacenters worden gebouwd die groter zijn dan bestemmingsplannen toelaten. Daarnaast wijst zij op recente berichten over overcapaciteit: veel bestaande datacenterruimte zou nog niet benut zijn. Volgens haar is het dan onlogisch om alweer bij te bouwen.

1870

Tot slot gaat zij in op motie M17-2025. De SP steunde die motie destijds van harte, maar was niet verrast door de reactie van Gedeputeerde Staten. Die vergelijking met een hotel – waarbij je ook niet controleert wat er binnen gebeurt – kwam volgens haar al snel na de motie in de media. Ze vraagt zich af waarom de afhandeling dan toch tien maanden moest duren. Desondanks beschouwt de SP de motie als afgehandeld.

1875

De heer **Hollebeek** (PvdD) houdt zijn bijdrage kort wegens beperkte spreektijd. Hij vindt dat het onderwerp eigenlijk meer aandacht verdient. De Partij voor de Dieren erkent dat motie M17-2025 formeel is afgedaan, maar mist vaak de toepassing van de geest van zo'n motie. Ook als uitvoering via de Omgevingsverordening niet mogelijk is, verwacht de fractie een actieve houding van Gedeputeerde Staten: zoek samen naar wél beschikbare mogelijkheden.

1880

Over het agenderingsverzoek rond het datacenter in Amsterdam zegt de heer Hollebeek dat het vraagstuk van optellen of niet optellen lastig blijft. De centrale vraag is volgens hem of aanvullend beleid nodig is, zeker in relatie tot projecten die nu in voorbereiding zijn.

1885

Vanwege de geopolitieke spanningen acht de Partij voor de Dieren het verstandig om te kijken of het (datacenter)beleid op onderdelen kan worden herijkt. Daarmee sluit de fractie zich impliciet aan bij de oproep om het beleid kritisch te evalueren.

1890

De heer **Bonekamp** (Volt) geeft aan dat Volt motie M17-2025 als afgedaan beschouwt. Volgens zijn fractie ligt de verantwoordelijkheid voor de inhoud van datacenters, zoals content, niet bij de provincie maar bij andere instanties.

- 1895 Over het agenderingsverzoek stelt hij dat het goed is dat Provinciale Staten hierover met elkaar in gesprek gaan. Datacenters blijven een gevoelig onderwerp, onder meer vanwege het hoge stroomverbruik. Volgens Volt is de kernvraag of deze casus past binnen de eerder vastgestelde datacenterstrategie. Daarbij wijst hij op het besluit van minister De Jonge uit 2023, waarin grenswaarden worden genoemd van tien hectare en zeventig megawatt.
- 1900 De heer Bonekamp vindt dat het project in het Westelijk Havengebied daar waarschijnlijk niet in past. De opdeling in drie delen lijkt volgens hem een constructie om de strategie te omzeilen. Volt vraagt zich af of je zo iets altijd in regels kunt vastleggen, of dat je vooral moet handelen in de geest van de strategie. De vraag bij dat laatste is of dat juridisch standhoudt.
- 1905 Daarnaast merkt hij op dat het moment van aanvraag – of dit al dan niet in 2019 heeft plaatsgevonden – er volgens Volt niet toe doet als de provincie een duidelijke strategie heeft vastgesteld die moet worden nageleefd.
- 1910 Tot slot wijst de heer Bonekamp op de geplande tussenrapportage over het datacenterbeleid in 2026. Volt is benieuwd wanneer Gedeputeerde Staten deze aan Provinciale Staten zullen aanbieden.
- 1915 De heer **Valk** (BBB) geeft aan dat BBB akkoord gaat met het afdoen van motie M17–2025. Over het energiegebruik van datacenters maakt zijn fractie zich minder zorgen. Volgens hem loopt de energievoorziening via TenneT en is daar voldoende capaciteit beschikbaar. De knelpunten zitten vooral bij Liander, door gebrek aan leidingen en andere technische beperkingen.
- 1920 Wel uit BBB zorgen over het waterverbruik van datacenters. Volgens de heer Valk blijft daar veel onduidelijkheid over bestaan. Bedrijven geven vaak aan dat ze water opslaan, alleen bij hitte gebruiken en hergebruiken via verneveling. Maar volgens BBB ontbreekt het aan transparantie, ook over de verwerking van afvalstoffen.
- 1925 De fractie wijst erop dat er technieken bestaan die volledig zonder water werken, bijvoorbeeld met gesloten koelsystemen en koelvloeistof. Die leveren ook meer bruikbare restwarmte op. BBB vraagt Gedeputeerde Staten om een visie: hoe kunnen zij bedrijven stimuleren of aansporen tot meer transparantie en het inzetten van betere technieken?
- 1930 Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) vraagt of BBB, gezien deze kritische opmerkingen, pleit voor aanscherping van de datacenterstrategie.
- 1935 De heer **Valk** (BBB) antwoordt dat BBB niet tegen datacenters is, maar wel tegen de hele grote. Dat is ook vastgelegd in het coalitieakkoord. De betreffende datacenters waren al vergund vóór dat akkoord. Volgens BBB moeten die vergunningen daarom worden uitgevoerd. De kritiek van zijn fractie richt zich vooral op het gebrek aan transparantie bij de bedrijven zelf. Omdat datacenters maatschappelijk belangrijk zijn, vindt BBB dat zij ook maatschappelijke verantwoordelijkheid moeten tonen – en dat gebeurt volgens hem nu te weinig.
- 1940 De heer **Klein** (ChristenUnie) geeft aan dat de ChristenUnie akkoord is met het afdoen van motie M17–2025. Niet omdat het onderwerp onbelangrijk is, maar omdat volgens Gedeputeerde Staten

regelgeving over de inhoud van datacenters op landelijk en Europees niveau wordt vastgesteld. De fractie vindt het belangrijk dat zulke regels streng zijn en goed worden gehandhaafd, maar erkent dat dit niet onder de bevoegdheid van de provincie valt.

1945 Over het datacenter in het Westelijk Havengebied geeft de heer Klein aan dat de ChristenUnie benieuwd is naar de reactie van Gedeputeerde Staten. De fractie wacht de verdere discussie af en komt daar mogelijk in de tweede termijn op terug.

1950 Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) sluit zich aan bij eerdere sprekers en geeft aan dat GroenLinks motie M17–2025 als afgedaan beschouwt. De fractie begrijpt het standpunt van Gedeputeerde Staten, maar vindt wel dat het erg lang heeft geduurd voordat deze conclusie is getrokken.

1955 Over datacenters zegt Statenlid Van Wijnen dat GroenLinks de strategie waardeert en niet tegen datacenters is. Wel vindt de fractie dat ontwikkeling op een zorgvuldige manier moet gebeuren. Zij spreekt waardering uit voor het agenderen van dit onderwerp, juist om scherp te blijven op ‘salamitactieken’. Volgens haar gebeuren er regelmatig onwenselijke dingen in de provincie, en daar moet goed toezicht op zijn.

1960 Tot slot stelt Statenlid Van Wijnen een vraag over generatoren bij datacenters, specifiek naar aanleiding van wat zij waarneemt in Hollands Kroon. Zij vraagt of het mogelijk is om datacenters onder bepaalde omstandigheden te vragen bij te dragen aan netbalancing, bijvoorbeeld bij een hoge energievraag in de provincie. Volgens haar zou dat technisch gezien haalbaar moeten zijn.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

1965 Gedeputeerde **Rommel** reageert eerst op motie M17–2025. Zij geeft aan de achterliggende emotie goed te begrijpen en deelt die zelf ook. Gedeputeerde Staten hebben echter geen bevoegdheid om iets te doen aan de inhoud die op servers wordt opgeslagen. Daarvoor is het Rijk verantwoordelijk, met onder andere de Autoriteit Online Terroristisch en Kinderpornografisch Materiaal en het Openbaar Ministerie. GS hebben hierover contact gehad met het Rijk en
1970 benadrukken dat het onderwerp daar ook aandacht heeft.

1975 Over de late afhandeling van de motie zegt gedeputeerde Rommel dat deze oorspronkelijk gekoppeld was aan de Omgevingsverordening. Omdat de afdoening toen niet is meegenomen, lijkt het alsof er tien maanden vertraging is, terwijl dat in de praktijk anders ligt. Toch biedt zij hiervoor excuses aan.

1980 Vervolgens gaat gedeputeerde Rommel in op het datacenter in het Westelijk Havengebied. Zij geeft aan dat GS de zorgen van Provinciale Staten serieus nemen. Over de drie datatoren stelt zij dat het formeel gaat om drie BV's met drie aparte vergunningen. Omdat er twijfel was over de interpretatie, hebben GS navraag gedaan bij het Rijk. Het Rijk stelt dat de torens wel als één geheel mogen worden gezien. Zelfs dan is volgens GS formeel geen sprake van een hyperscale: de oppervlakte blijft beperkt tot 2,2 hectare doordat er in de hoogte wordt gebouwd, hoewel het stroomverbruik boven de 70 megawatt uitkomt.

1985 gedeputeerde Rommel merkt op dat het Rijk vasthoudt aan een gecombineerde definitie: een datacenter moet zowel groter zijn dan 70 megawatt als groter dan 10 hectare om als hyperscale te gelden. GS hebben gevraagd of het mogelijk is om dit ‘en’ om te zetten in een ‘of’. Het Rijk is

daar op dit moment niet toe bereid. Gedeputeerde Rommel stelt voor dat Provinciale Staten hier politiek druk op kunnen uitoefenen richting het Rijk.

1990

Gedeputeerde Rommel erkent dat het hier om een constructie gaat die in de praktijk wél op een hyperscale neerkomt, ook al voldoet het formeel niet aan de definitie. GS zijn zich hiervan bewust en blijven hierover in gesprek met het Rijk.

1995

Mevrouw **Alberts–Oosterbaan** (SP) stelt voor om binnen de provinciale datacenterstrategie beter rekening te houden met verticale bouw. Ze vergelijkt de situatie met gemeenten die grond per kantoorverdieping verkopen. Volgens haar zou een vergelijkbare benadering kunnen helpen om te voorkomen dat hyperscales de regels omzeilen door de hoogte in te bouwen. Ze vraagt of gedeputeerde Rommel erkent dat hier sprake is van een maas in de regelgeving.

2000

Gedeputeerde **Rommel** bevestigt dat bouwen in de hoogte inderdaad leidt tot een kleiner oppervlak, waardoor een datacenter formeel onder de tien hectare blijft. Zij legt uit dat de definitie van hyperscales wordt vastgesteld door het Rijk en dat de provincie die niet zomaar kan aanpassen. Toch zegt zij toe te zullen uitzoeken of aanpassing of aanscherping binnen de provinciale strategie mogelijk is, juist naar aanleiding van deze casus.

2005

Op de vervolgvraag van mevrouw **Alberts–Oosterbaan** (SP) bevestigt gedeputeerde **Rommel** expliciet dat GS zullen terugkoppelen aan Provinciale Staten. Zij herhaalt dat de provincie de afspraak heeft gemaakt om geen nieuwe hyperscales meer toe te staan, en dat GS willen bekijken welke ruimte er is om dat beleid te versterken.

2010

Gedeputeerde Rommel reageert op de bredere vraag of de datacenterstrategie nog goed werkt. Volgens haar doet de strategie dat wel degelijk, mede doordat deze bewust kortlopend is opgezet en recent is herijkt. Een algemene evaluatie acht GS daarom op dit moment niet nodig. Wel geeft gedeputeerde Rommel aan dat de recente casus aanleiding vormt om specifiek te onderzoeken of en hoe het provinciebestuur meer bevoegdheden kan inzetten, zoals eerder is toegezegd.

2015

Over het waterverbruik van datacenters, een punt van zorg voor de BBB, legt gedeputeerde Rommel uit dat de omgevingsdienst toetst aan de provinciale vestigingsvoorwaarden. Die voorwaarden zijn volgens haar strenger dan de landelijke wettelijke normen. De zorg over het waterverbruik herkent zij, mede op basis van signalen in de media. De omgevingsdienst bespreekt dit punt ook in de voorbereidende gesprekken bij vergunningaanvragen.

2020

De heer **Valk** (BBB) vraagt of de provincie daadwerkelijk kaders heeft voor de hoeveelheid water die datacenters mogen gebruiken. Hij wil weten of de toetsing inhoudt dat er een maximum geldt, of dat bedrijven dit zelf mogen bepalen.

2025

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat de omgevingsdienst het toetsingskader uitvoert op basis van het door PS vastgestelde beleid. Het daadwerkelijke water- en energieverbruik is bedrijfsgevoelige informatie en niet openbaar. Alleen de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft daar inzicht in. Wel bevestigt gedeputeerde Rommel dat veel bedrijven regenwater gebruiken en dat de omgevingsdienst verantwoordelijk is voor het beoordelen of het verbruik binnen de geldende kaders past.

2030

2035

Gedeputeerde Rommel reageert op de vraag van GroenLinks over het mogelijk inzetten van generatoren bij datacenters voor netbalancing. Zij bevestigt dat zij bekend is met de opgestelde generatoren en geeft aan dat deze vooral bedoeld zijn als noodvoorziening bij stroomuitval. Volgens haar gaat het om dieselgeneratoren met een installatie om stikstof deels af te vangen.

2040

Omdat de vraag technisch van aard is, zegt gedeputeerde Rommel toe hierop terug te komen na nader navraag. GS zullen Provinciale Staten hierover later informeren.

De heer **Bonekamp** (Volt) vraagt of Gedeputeerde Staten ook in overleg zijn met de gemeente Amsterdam over het datacenter in het Westelijk Havengebied. Daarnaast herhaalt hij zijn eerdere vraag over de timing van de aangekondigde tussenrapportage.

2045

Gedeputeerde **Rommel** bevestigt dat er overleg is met de gemeente Amsterdam over deze kwestie. Wat betreft de tussenrapportage verduidelijkt zij dat er recent een nieuwe datacenterstrategie is vastgesteld. Daarom ziet GS op dit moment geen aanleiding voor een aparte evaluatie van oude initiatieven. Wel neemt zij mee dat de casus rond de 'en'-definitie van hyperscales (oppervlakte én stroomverbruik) aanleiding kan zijn om te onderzoeken of GS daar bevoegdheden op kan inzetten. Dat is onderdeel van de eerder gedane toezegging.

2050

Tweede termijn commissie

2055

Statenlid **Van Wijnen** (GroenLinks) spreekt haar waardering uit voor de toezegging van gedeputeerde Rommel om te onderzoeken of de provincie meer kan doen tegen het ontwijken van de hyperscale-regels via verticale bouw. Zij is ook tevreden met de erkenning dat drie datatoren in deze casus als één geheel kunnen worden beschouwd. Dat schept volgens haar duidelijkheid en laat zien dat er scherpte is op dit punt.

2060

Over haar eerdere vraag rond generatorcapaciteit en netbalancing erkent zij dat het technisch van aard is, maar wijst erop dat het politieke aspect zit in de bereidheid tot overleg met de betreffende partijen. Statenlid Van Wijnen hoopt op een spoedige schriftelijke afdoening van haar vragen en spreekt het vertrouwen uit dat dit zal gebeuren. Zo niet, dan komt zij er bij gedeputeerde Rommel op terug.

2065

De heer **Klein** (ChristenUnie) geeft aan dat zijn fractie het nog even moet laten bezinken, maar hij kan zich vinden in de manier waarop het Rijk de criteria voor hyperscales hanteert. De combinatie van óf een groot oppervlak óf een hoog vermogen ziet hij als een logische benadering. Op basis daarvan verwacht de ChristenUnie dat zij kan instemmen met de voorgestelde lijn.

2070

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt om een verduidelijking, omdat hij meent dat de gedeputeerde sprak over een *en-en*-criterium (zowel oppervlakte als vermogen), terwijl hij de heer Klein hoorde spreken over een *of*-principe.

2075

De heer **Klein** (ChristenUnie) erkent dat hij zich onduidelijk heeft uitgedrukt. Hij bevestigt dat hij het *en-en*-criterium, zoals het nu wordt gehanteerd door het Rijk, logisch vindt. De ChristenUnie vindt vooral de ruimtelijke impact van hyperscales belangrijk. Daarom kan de fractie zich voorsnóg vinden in deze benadering, al wil zij nog wel nader bekijken wat de mogelijke consequenties zijn.

2080

Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) wees in haar eerste termijn op berichten over overcapaciteit in datacenters en vraagt of Gedeputeerde Staten inzicht hebben in de mate van leegstand of niet-benutte capaciteit. Ze is benieuwd of het bericht over overcapaciteit aanleiding is geweest voor
2085 GS om hier onderzoek naar te doen of aanvullende stappen te overwegen. Ze verzoekt om een reactie op dit punt.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Rommel** geeft in reactie op de SP aan dat zij signalen over zowel overcapaciteit als tekorten hoort, maar dat het hierbij vaak gaat om vertrouwelijke informatie. Voor zover bij haar
2090 bekend is er geen sprake van overcapaciteit zoals gesuggereerd in sommige berichten.

Desondanks zegt gedeputeerde Rommel toe te willen onderzoeken of hierover meer inzicht te verkrijgen is. Tot nu toe heeft GS deze signalen niet op die manier geïnterpreteerd.
2095

Mevrouw **Ten Ham** (PvdA) sluit het C naar B-verzoek van de PvdA af. Zij bedankt gedeputeerde Rommel voor de gedane toezeggingen en de serieuze manier waarop het onderwerp is opgepakt. De fractie kijkt uit naar de verdere uitwerking daarvan. Ook spreekt zij haar waardering uit voor de bijdragen van andere fracties; veel van wat zij heeft gehoord sluit aan bij de wensen van de
2100 PvdA.

Tot slot reageert zij kort op de opmerking van D66 dat de PvdA negatief zou zijn over AMS-IX en de datacentersector. Die indruk bestrijdt zij nadrukkelijk. De PvdA heeft juist veel waardering voor de sector, maar vindt het belangrijk om weerbaar te blijven en duidelijke keuzes te maken.
2105 Daarbij gaat haar voorkeur uit naar Europese en Nederlandse datacenters boven Amerikaanse. Zij pleit voor een zorgvuldige omgang met de schaarse ruimte en capaciteit in de provincie.

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan met twee maanden nadere informatie te kunnen geven.

2110 De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. Motie M17-2025 kan als afgedaan worden beschouwd.

9 Rondvraag gedeputeerde Rommel

2115 *Rondvraag inzake bijstelling ambities circulaire economie, ingediend door D66.*

De heer **Van der Heijden** (D66) geeft een korte toelichting op de rondvraag van D66. Aanleiding was een opmerking tijdens een eerdere vergadering van Provinciale Staten, waarin terloops werd vermeld dat de ambitie voor de circulaire economie mogelijk niet meer gehaald zou worden. Op 9 december is vervolgens officieel bekendgemaakt dat de ambitie voor 2030 wordt bijgesteld.
2120

Voor de D66-fractie is het loslaten van de doelstelling om in 2030 50% minder primaire, abiotische grondstoffen te gebruiken ten opzichte van 2016 een grote teleurstelling. D66 beschouwt de overgang naar een circulaire economie als essentieel voor een toekomstbestendige economie.
2125

De fractie waardeert dat de onderbouwing voor de bijstelling inmiddels op papier is gezet, maar ziet toch aanleiding voor nadere toelichting.

1. Wat zijn de belangrijkste redenen waarom de doelen voor 2030 niet gehaald gaan worden?

- 2130 2. In 2025 is het Actieprogramma circulaire Economie vastgesteld. Toen leek dit nog haalbaar. Welke beleidsinterventies die toen niet gekozen zijn, hadden deze doelen dichterbij gebracht?
3. Welke extra inspanningen zouden de provincie moeten nemen om de doelen voor 2035 binnen bereik te brengen?
- 2135 4. Wanneer worden PS bij deze stappen betrokken en op welke wijze?

Gedeputeerde **Rommel** bevestigt dat de ambitie voor 2030 waarschijnlijk niet meer haalbaar is. Zij verwijst naar de stand van zaken die PS in mei 2023 hebben ontvangen. Toen was Noord-Holland nog positief gestemd over het behalen van de doelen, in tegenstelling tot enkele andere provincies. Kort daarna verscheen echter een rapport van het Rijk waaruit blijkt dat het grondstoffengebruik landelijk sterk toeneemt. Gedeputeerde Rommel noemt het beeld van vliegtuigen vol kleding uit China als illustratie van de mondiale uitdaging.

2140

Volgens haar is het “vechten tegen de bierkaai”, maar blijft GS zich vol inzetten voor de circulaire economie. De gedeputeerde benadrukt dat de urgentie van de opgave niet ter discussie staat.

2145 Tegelijkertijd zijn landelijke en Europese inspanningen noodzakelijk om echt verschil te maken.

Binnen de provinciale invloedssfeer zet GS onder meer in op het aanwijzen van industrie van provinciaal belang die circulair werkt. Ook ligt de focus nadrukkelijk op de bouwsector, waar het grootste deel van de abiotische grondstoffen wordt gebruikt. Gedeputeerde Rommel noemt voorbeelden in de provincie waarbij met slechts 2% afval is gebouwd, zoals op Texel en bij een GGZ-instelling. Inmiddels doen 83 partijen mee aan de regionale bouwdeal. Zowel binnen de Metropoolregio Amsterdam als landelijk en internationaal wordt daarop extra ingezet.

2150

Wat betreft de gevraagde acties verwijst gedeputeerde Rommel naar het overzicht dat Provinciale Staten in januari hebben ontvangen. Zij onderstreept daarnaast de noodzaak van extra instrumenten vanuit het Rijk en de EU, bijvoorbeeld rond het verlagen van de btw op circulaire producten en het veranderen van regels waardoor afval makkelijker als grondstof kan worden hergebruikt. Op die punten is GS actief in Europese lobbytrajecten.

2155

2160 De **voorzitter** constateert dat de rondvraag voldoende is beantwoord.

10 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer

Rondvraag inzake cyberveiligheid, ingediend door PvdA.

2165 De **voorzitter** licht toe dat gedeputeerde Beemsterboer vanwege andere verplichtingen niet meer aanwezig is bij dit agendapunt. Desondanks is het antwoord op de rondvraag van de PvdA over cyberveiligheid reeds vooraf aangeleverd en te vinden in het vergadersysteem iBabs. Daarmee is de beantwoording beschikbaar en hoopt de voorzitter dat dit voor de commissie voldoende is.

2170 Agendapunt tien wordt vervolgens afgesloten.

11 Sluiting

De **voorzitter** dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering om 17.15 uur.

2175

Sluiting om 17.15 uur.